

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у чацвярткі

9 771819 161008

У НУМАРЫ

«Інтэграл» паедзе ў Расею

Падрабязнасьці ўгоды не разглошваюцца. Копіт заводу ацэнваецца на \$150—200 млн. **Старонка 6.**

70-годзьдзе страшных дзён

У каstryчніку 1937 году масавыя забойствы ў Савецкім Саюзе сягнулі піку. **Старонка 2.**

Сынхронныя спробы зламаць палітвязыняў

Дашкевіча будуць судзіць 6 лістапада, Фінькевіча — праз месяц. **Старонка 3.**

Артура закрылі

Мы, кожны з нас, абавязаныя юнакам, якіх пакідаюць у заложніках. Піша Ганна Ільіна з Магілёва. **Старонка 4.**

Да Каліноўскага захацелі?

На фота: чалавек у цывільнym фільме пасажыраў. Міліцыя двойчы затрымлівала аўтобус, які кіраваў у Свіслач з сталіцы на ўшанаванье памяці Віктара Каліноўскага. Аўтобус спынялі ў Дзяржынску і Баранавічах. Тым ня менш, калі ста чалавек здолел даехаць у мястэчка з Горадні, Ваўкавыску ды Мастоў. Яны па традыцыі ўсклалі кветкі да магілы брата Каствуся Каліноўскага ў горадзе, дзе быў узгадаваны кіраўнік антырасейскага паўстаньня. У нумары: Беларусы адчайна баронанць сваю традыцыю: Прадаеш беларускія газеты і кнігі? Вымятайся! (старонка 2), Як аблежаваць колькасць інтэрнэт-сайтаў? (старонка 2), Гомельскія псыхіяtry паставілі беларускамоўнаму юнаку дыягноз: «рэакцыя апазыцыі» (старонка 12).

Рэдактары «НН» і «Arche» у Гомелі

15 лістапада ў Гомелі — сустрэча з рэдактарам «Arche» Валерам Булгакавым і рэдактарам «Нашай Нівы» Андрэем Скурком. Адбудзеца яна на управе АГП (вул. Палеская, 52). Пачатак а 18-й.

Прадаеш беларускамоўныя кнігі і газэты? Вымятайся!

Баранавіцкім прадпрымальнікам, што распаўсюджвалі «Нашу Ніву», не працягнулі дамову арэнды памяшканьня.

Проблемы ў сям'і Малашчанкаў, прадпрымальнікаў з Баранавічай, начацілі летася.

Малашчанкі арандуюць памяшканьне ў будынку мясцовых філій «Прыёрбанку». Гандлююць фільтрамі для вады, дадатковая распаўсюджваюць беларускія кнігі, газэты й часопісы. Летася паўсталі пытаньне пра пагоду дамовы арэнды памяшканьня. Вырашылі яго тады на карысць прадпрымальнікаў.

«Сёлета нам адмовілі, спаслаўшыся на вытворчую неабходнасць» — распавяла Тацяна Малашчанка. У вызваленым памяшканні вырашылі разъясняць аддзел крэдытаваньня.

Спн. Тацяна мяркуе, што прычына не ў вытворчай неабходнасці: «Мы шмат каму муляем вочы — і кнігі з газэтамі ў нас «ніяправільныя» прадаюцца, і шыльда рэкламная над уваходам на тых колераў». Яна згадвае, што летася інжынер МТА банкаўскага аддзялення **Жанна Кара-чун** зацікаўілася асартыментам крамы і зганаіла яго. А менавіта яна ўкладае дамову арэнды памяшканьня.

Дырэктар баранавіцкага філія 505

ЦБУ «Прыёрбанку» **Анатоль Гладышчук**, разводзіць рукамі: маўляў, усё вырашае інжынэрка, яна падпірадкоўваеца непасрэдна сталічнаму начальству. А. Гладышчук пашвердзіў немагчымасць працягнуць дамовы, а потым распавеў, што ён таксама патрыёт сваёй радзімы, але аддзяляе працу ад поглядаў. На разыўтаныне параўнаваў прадпрымальніцы зрабіць тое самае, тады і праблемы перастануць узынікаць.

Распаўсюд незалежнай прэсы ў Баранавічах знаходзіцца пад пільнім кантролем чыноўнікаў. Малашчанкі — вернікі грэка-каталіцкай царквы, але іх суполка ня мае храму ў Баранавічах, і яны наведваюць касцёл Святой Тройцы. Бяруць з сабой колькі асобнікаў «НН», каб раздаць там. Гэта не спадабалася **мясцовым ідэолягам**, які вынес папярэдніе сувязі з сувязару **Яўгену Маліноўскуму**, а распаўсюдіцакаў апітрафаваў.

«У кожным разе мы будзем рабіць, што рабілі», — кажа Тацяна Малашчанка. Гэта ж нашая мова, якая бяз прэсы і кніг ня выжыве.

Сямён Печанко

Фэстываль дзіцячага швэдзкага кіно

Фэстываль, прысьвячаны 100-гадоваму юбілею Астрыд Ліндгрэн «Казачны съвет Астрыд Ліндгрэн» пройдзе 2—6 лістапада ў **Мар’ілаве** (кінатэатар «Радзіма») і 13—15 лістапада ў **Менску** (кінатэатар «Цэнтральны»). Усе фільмы агучаныя па-беларуску.

«Маленькі Нільс Карлсан»

Маріёў: 2 лістапада. Пачатак сэансаў: 10.30

Менск: 13 лістапада. Пачатак сэансаў: 13.00 і 15.30

«Усе нашы дзеце з Бulerбю»

Маріёў: 5 і 6 лістапада. Пачатак сэансаў: 12.00

Менск: 14 лістапада. Пачатак сэансаў: 13.00 і 15.30

«Браты Львінае сэрца»

Менск: 15 лістапада. Пачатак сэансаў: 13.00 і 15.30.

АПЫТАНЬНЕ НА NN.BY

Што, па-Вашаму, трэба рабіць «Нашай Ніве» пасъля прыняцьця рэпрэсіўнага Закону аб правапісе?

перайсьці на нарматыўны правапіс і працягваць выхад

73 (16.0%)

трымацца клясычнага правапісу, нават цаной закрыцца

189 (41.4%)

не съпяшацца і дзейнічаць па сытуацыі

194 (42.5%)

Усяго прагаласавала: 456

Як нам абмежаваць КОЛЬКАСЬЦЬ інтэрнэт-сайтаў?

Міністар інфармацыі: Інтэрнэт-вэрсіі пэрыядычных выданьняў павінныя рэгістравацца на агульных умовах.

Сярод беларус ужо даўно ня мае доступу да незалежных сродкаў масавай інфармацыі. Забароненыя тэлеканалы, радыёстанцыі, газэты. Задушаныя фінансавай пяціліней часопісы. Але ўсё роўна страшна: ёсьць яшчэ людзі ў Беларусі, якія здабываюць непадцензурную інфармацыю.

Беларускія чыноўнікі атрымалі заданыне запутляць яшчэ і інтэрнэт-сфэру. Цяпер сканчаеца распрацоўка адпаведнага заканадаўства. Бюракраты прыдумалі ноў-хаў: абавязковая рэгістрацыя інтэрнэт-сайтаў з навінамі. Пра гэта паведаміў міністар інфармацыі Ўладзімер Русакевіч.

Ужо амаль два месяцы працуе адмыслова створаная камісія. У яе ўваходзяць прадстаўнікі Міністэрства інфармацыі, Міністэрства сувязі, Цэнтра па абароне інфармацыі пры Адміністрацыі прэзыдэнта і КДБ.

Будуць, як мінімум, тры прылады ціску. Першая — атрымаць дазвол мясцовай адміністрацыі (гэта значыць, лукашэнкаўскіх ідэолягаў і спэцслужбістай). Па-другое, інтэрнэт-выданню змогуць выносіць папярэдні і прыпыніць яго дзейнасць. Трэцяе — гэта распаўсюд на тых, хто будзе займацца такой дзейнасцю без рэгістрацыі (такіх будзе большасць), артыкулу аб парушэнні заканадаўства аб СМІ.

Беларусь застаецца апопній эўрапейскай краінай, дзе ёсьць сымаротнае пакараньне, дзе ёсьць палітвязні. Зараз яна стане першай, у якой ідэолягі будуць вырашаны, якія інтэрнэт-сайты павінныя, а якія не павінныя існаваць.

Мікола Бугай

Пуцінскае «прабачце»

На 70-годзьдзе страшных дзён восені 1937 году, калі сталінскі тэрор дасягнуў свайго піку, прэзыдэнт Расеі Пуцін наведаў Бутава — месца расстрэлу ста тысячаў чалавек. Ніколі раней прэзыдэнт Расеі не прыяжджаў на месца масавага забойства, бо Расея не прызнае сваёй адказнасці за падзеі 30—50-х гадоў, за Галадамор, Катынь, дэпартациі

Працяг на старонцы

Сынхронныя спробы зламаць палітвязыняў

Дашкевіча будуць судзіць 6 лістапада, Фінькевіча — праз месяц.

Адвакату Аляксандру Галіеву паведамілі сёньня ў Шклоўскім раённым судзе, што судовы працэс над Зымітром Дашкевічам пачненецца 6 лістапада і пройдзе пры зачыненых дзвіярах.

Дашкевіча, якія адбывае паўтарагадо-вае зняволенне ў шклоўскай турме за

ўдзел у незарэгістраванай арганізацыі, адбінаўчыца ў парушэнні артыкулу 402 КК «Адмова ад адбыцця пакарання ў выглядзе абмежавання волі». Суд, як мяркуеца, адбудзеца праз месяц.

Паводле гэтага артыкулу Зыміцер можа быць асуђжаны яшчэ на паўгоду турмы.

30 кастрычніка увечары самаму маладому палітвязыню Беларусі Артуру Фінькевічу было афіцыйна прад'яўлена новая адбінаўчыца. Сыходы Аляксандар Лескавец у прысутнасці адвакаткі Ган-

ны Рыбалкі абвесыццю, што маладафронтагаўца адбінаўчыца ў парушэнні арт. 415 КК РБ «Адмова ад адбыцця пакарання ў выглядзе абмежавання волі». Суд, як мяркуеца, адбудзеца праз месяц.

Артур Фінькевіч трывае двухгадовае пакаранне абмежаваннем волі ў магілёўскай спэцкамэндатуры за палітычныя графіцы, зробленыя напярэдадні мінулых прэзыдэнцкіх выбараў. У мінулы чацвертав Артура адбінаўчыца ў парушэнні рэжыму, за што было вынесенае чацвертае папярэджанье. Гэта азначала аўтаматычны перавод у СІЗА і завядзенне новай крымінальнай справы. Паводле гэтага артыкулу Фінькевічу пагражае да трох гадоў турмы.

Між тым хлопец мусіў выйсці на волю 9 снежня.

Зыміцер Панкавец

Маладафронтайцы шукаюць заступніцтва ў паслоў

29 кастрычніка незарэгістраваная арганізацыя «Малады фронт» звязнічалася з адкрытым лістом да прадстаўнікоў дыпламатычных місіяў краін Эўрасаюзу, акредытованых у Беларусі.

Маладафронтайцы вырашылі звязнічыцца да дыпламатаў з прычыны таго, «што арганізацыя цягам апошняга тыдня стала аб'ектам новай хвалі палітычных рэпрэсій з боку беларускіх уладаў». Далей па тэксце прыводзіцца прыклады ўціску сяброў арганізацыі: зымічненне ў СІЗА Магілёва Артура Фінькевіча, новая крымінальная справа супраць Зымітра Дашкевіча, допыты Паўла Севярынца ў суязі з забойствам таксіста, псыхіятратичная экспэртыза Андрэя Цянянты з Гомелю, гутаркі супрацоўнікаў КДБ з бацькамі Тацяны Буланавай з Магілёва.

У суязі з гэтым «Малады фронт» заклікае дыпломатычныя місіі звязнічыцца да беларускіх уладаў з патрабаваннем спыніць рэпрэсіі супраць сяброў арганізацыі.

Зыміцер Панкавец

Няясны допыт Севярынца

29 кастрычніка Павал Севярынец быў дапытаны ў праукратуры Савецкага раёну паводле позвы съедчага Дзымітрыя Агафонава ў якасці съведкі ў справе забойства сталічнага таксіста Дзядзюлі.

Злачынства здарылася ўначы з 22 на 23 кастрычніка 2003 году побач з домам, дзе ў той час жыў Павал Севярынец.

Палітыка паклікала на допыт, бо падазраваны ў забойстве нібыта паказаў, што ехаў тады да Севярынца. Але сам Севярынец кажа, што ў тия дні ён быў за межамі Беларусі — ва Украіне, і нават ёсьць адмысловы штамп памежнікаў у пашпарце.

Пакуль няясна, што значыцца уся гэтая гісторыя. Ці то падазраваны выкручваецца, імкнучыся надаць справе палітычнае гучаньне і для таго прыцягвае да справы вядомага дысыдэнта, ці то гэта шытая белімі ніткамі правакацыя, каб здыскрэдытаць Севярынца.

ЗП

ЮЛІЯ ДАРАДШКЕВІЧ

Артура закрылі

Мы, кожны з нас, абавязаныя юнакам, якіх пакідаюць у заложніках. Піша Ганна Ільіна.

26 каstryчніка. Звычайная раніца. Я паднялася, як заўсёды, і пайшла на заняткі. Нічога не паказвала на тое, што сённяня здарыцца нешта нечаканае.

Патэлефанавала сяброўка. Голос быў нэрвовы, яна нават не павіталася, а проста вымавіла: «Артура закрылі»...

Першы раз я ўбачыла Артура Фінькевіча мінулым летам, калі яго прывеззлі ў Магілёў сябры і калегі. Не на экспурсію. Артур быў вязнем, палітычным вязнем.

Каля «хіміі» на Пушкінскім праспэкце, сабраўся натоўп, дзе была і я. Тады мала хто з нас ведаў Артура. Цяпер многія ўжо лічаць яго сябрам і братам...

Не могу сказаць, што прыезд Артура вельмі ўразіў мяне ў той момант: суды канвэерам і прысуды сталі неад'емнай часткай жыцця маіх сябров і калегаў, майго жыцця.

Вядома, я засмуцілася ад убачанага.

Думала аб тым, што могуць адчуваць ягоныя блізкія, сам Артур. Аднак мне удалося знайсці ва ўсім гэтым маленькі пазытыўны момант: у нашым горадзе адбываецца гістарычны факт — палітычны вязень апынуўся тут, у Магілёве.

Разам з Артурам прыехалі палітыкі, карэспандэнты. Мы праводзілі яго да ўваходу ў спэцкамэндатуру. Хлопцы дапамаглі зачыніць рэчы. Дзвіверы за Артурам зачыніліся. Я ня ведала тады, што ўжо заўтра зноў прыйду сюды...

Нехта патэлефанаваў і сказаў, што Артуру трэба завезьці прадуктаў, бо яго не выпускаюць нават у краму. Праз паўгадзіны мы зь сяброўкай ужо стаялі на прыступках спэцінтэрнату. Як быў уражаны Артур нашым падарункам! Суп у слоіку, мяса, гарнір і нават дэсэрт. Ён яшчэ тады ўсьміхнуўся і сказаў, што занатуе мой нумар тэлефону пад імем «911».

Усё лета ледзь ня кожны дзень я

сустракалася з Артурам. Часта мы ба-чыліся зь ім у горадзе, калі гэта было магчыма, наведвалі яго на «хіміі». Неяк так незаўважна ён стаў часткай майго жыцця.

Да таго як трапіць за краты, Артур жыў у Менску, вучыўся ў БДУ на факультэце міжнародных зносінай. Быў знаёмы з добрай часткай знакамітых беларускіх дзеячоў: палітыкаў, навукоўцаў, пісьменнікаў. Хлопец актыўна ўдзельнічаў у палітычным жыцці краіны — менавіта гэта і прывяло яго ў магілёўскую турму.

Памятаю ягоны па першасці разгублены позірк, якім ён моўчкі крычаў «дзе я?», «за што я тут?»... Першым часам ён шмат успамінаў жыццё ў Менску, гаварыў пра сябру і блізкіх — напэўна, так яму было прасыцей пераадольваць сум. Гаварыў пра менскія вуліцы, пра іх неверагодную прыгажосьць. Але больш за ўсё ён гаварыў аб свабодзе. Не аб той, фізычнай, якой яго пазбавілі. Ён гаварыў аб свабодзе Беларусі. Фізычна Артур знаходзіўся ў гэтай шэрай установе, аднак ягоная душа лётала па ўсёй краіне, а сэрца балела за свабоду штодзень, кожную хвіліну.

Кіраўніцтва калёніі кожны дзень выпрабоўвала яго. Аднак ён не пада-ваў выгляду — ягоны твар быў нібы каменная сцяна, якая перастаіць гэ-

тас выпрабаваньне несвабодай.

Артур пільна сачыў за працэсамі ў палітычным жыцці. Вельмі хваляваўся за аднадумцаў ды калегаў. Яму так хацелася пра ўсё ведаць, ва ўсім удзельнічаць: памятаю, як кангрэс дэмакратычных сілаў ён слухаў па телефоне праз сваіх сяброў.

Да яго ў калёнію прыяжджалі вядомыя людзі — Аляксандар Мілінкевіч, лідэры палітычных партыяў, праваабаронцы, журналісты, праста неабыкавыя людзі, замежнікі — пасол ЗША, чынавенства эўрапейскіх краінаў, намеснік старшыні ААН. Час ад часу пасъля такіх візитуў кіраўніцтва спэцустановы пагражала Артуру непрыемнасці. Аднак яны, роўна як і Артур, ведалі, што салідарнасць ня спыніш.

Часьцей за ўсіх да Артура прыходзілі магілёўцы: палітыкі, гісторыкі, актыўнікі. Прыйдзілі, каб дапамагчы, праста пагаварыць...

Я ўзгадваю, як аднойчы да Артура прыехала маці. У ёе позірку, адрасаваным Артуру, было столькі любові і спачуваньня, у ім зъмяшаліся боль і горыч, шчасце і нянявісьць. Мне падалося, што яна ўжо звыклася з тым, што ў Артура лёс склаўся менавіта так. Але пасъля я падумала: як жанчына можа звыкнуць з думкай аб tym, што лёс яе дзіцяці вось так склалечылі ні за што?

Таксама не магу не расказаць аб здарэнні, якое больш за ўсё ўразіла мяне. Аднойчы я сустрэлася з Артуром у горадзе. Даведалася, што ён ідзе ў касыцёл і пайшла з ім. Мы селі на адну з лаваў. Артур моўчкі ўкленчыў. З скіраваным да нябёсай позіркам, ён сядзеў амаль паўгадзіны. Я не магла адараўцаў погляду — гэта была самая мочная на ўражаньні і пачуцці карціна, якую мне толькі давялося бачыць у жыцці. Ня вытрымаўши, я выйшла з касыцёлу, чакала Артура на вуліцы. Ён часта хадзіў у касыцёл. Хадзіў пагаварыць зь Ім, самым галоўным. Спадзяюся, у цяжкі момент анёлы будуть зь ім, будуть ахоўваць яго, ухіляць яго ад цемры...

Яшчэ ўчора Артуру заставалася быць у няволі менш за два месяцы. Ён марыў аб tym часе, калі ня будзе залежаць ад настрою турэмных начальнікаў. Марыў, як яго — свабоднага — убачыць маці, зможа ўздыхнуць з палёгкай...

Сённяня яму пагражае да трох год

турмы за сапраўднымі кратамі. Суд пачаў супраць яго новую крыміналную справу — менавіта гэта і азначалі слова «яго закрылі».

Адразу пасъля таго званка я пачала набіраць нумары знаёмых журналістаў, праваабаронцаў. Я змагла адышыці ад тэлефонаў толькі ўвечары. Дзень прайшоў як у съне...

Яшчэ ўчора мы заходзілі да Артура. Ён быў такі, як заўсёды, з адкрытай і добрай усмешкай на твары.

Калі мы сыходзілі, я азірнулася, каб паглядзець, як ён крочыць да сябе ў пакой. Як ён звыкла і без асаблівага жадання вяртаўся ў гэтае, такое знаёмае і зыненавіднае яму, месца. Вяртаўся, каб калі-небудзь выйсьці адтоль свабодным...

Хутка адбудзеца суд, які вынясе сваё жалезнае рашэнне. Гэтае рашэнне можа зламаць добрую частку жыцця на справе ні ў чым не вінаватага хлопца. Хлопца, які марыў аб сапраўды будучыні для сябе, для сваіх блізкіх, для ўсіх нас...

Такія суды з рашэннямі «вінаваты» ў палітычным жыцці Беларусі сустракаюцца штодзень. Я ніколі ня здолею зразумець людзей, якія сваёй уласнай рукой ламаюць маладыя лёсы, ведаючы, што дзеюць беззакон'не. Пасъля працы гэтых людзі ідуць дамоў. Як яны глядзяць у очы сваім бацькам, сваім родным? Яны прыносяць дамоў гэтых забруджаных крывёй грошы, на іх купляюць цукеркі сваім дзецям!..

Яшчэ страшней ад того, што кожны другі беларус ня ведае, што такі канвэрт існуе. Атручаны хлусьнёй уладаў, нават і не падазрае, што ў «чыстай і спакойнай» Беларусі ўвогуле такое бывае...

Мы адказныя за гэтых людзей, за гэтых вязняў сумлення. Мы абавязаны ім. Мы павінныя ад адной толькі думкі аб іх ісці і здабываць нашу свабоду. Здабываць яе для іх, для сябе, для сваіх дзяцей...

Калі-небудзь Артур выйдзе на волю, яго сустрэнцуць сотні людзей. А ягонае імя і імёны тысячаў такіх людзей — гэта ўжо нашая найноўшая гісторыя, якую будуть вывучаць нашчадкі. Гэта гісторыя нашай з вами Беларусі.

На днях маці Артура прыедзе ў Магілёў, каб пабачыцца з сынам. Як бы ні было цяжка, яна мусіць ганаўщицу ім, як і кожны з нас павінен ганаўщца tym, што ў Беларусі ёсьць яшчэ такія, свабодныя душой і прагненія за волю.

Я даўно хацела напісаць пра Артура, усё чамусыці не выходзіла. Сённяня я пішу на словам, а сэрцам...

Цяпер позні вечар, за акном туман. Я сяджу ў цёплай хаце. Артур недзе ў халоднай, сырой камэры. Я спадзяюся, што ты пачуеш мяне, Артур, бо цяпер я кажу гэта для цябе: «Жыве Беларусь!»

Магілёў, 28 кастрычніка 2007 года

«НАША НІВА» 100 ГАДОЎ ТАМУ

ЯКУБ КОЛАС

НЕ БЯДУЙ

Не бядуй, што сонца нізка,
Што прыходзіць нудны дзень,
Не бядуй, што восень блізка
І на дол кладзеца цень.

Не бядуй, што сьнег халодны
Скрые землю ад вачэй:
Не загіне край твой родны
У тэй цемені начэй!

Будзе час, і сьнег растане,
Прыйдзе зноў да нас вясна,
Ветла зь неба сонца гляне,
Ачуняе старана.

Не бядуй, што цяжка стала
Жыць у вечнай цемнаце,
Што нас доля вечна гнала,
Што жывём у беднаце.

Не бядуй, што зьвіслі хмары,
Што нам сонца не відаць,
Не бядуй, што ўноч пажары
Сталі неба заліваць,—

Дымам пойдзе ўсё ліхое,
Ўсё, што душыць нас і гне.
Вер, брат, — жыцьце залатое
Будзе ў нашай старане.

1907

3 лістапада 125 гадоў таму (1882)
нарадзіўся Якуб Колас.

«Інтэграл» паедзе ў Расею

Падрабязнасці ўгоды не разгaloшваюцца.
Кошт заводу ацэньваецца на \$150—200 млн.

У часе сустрэчы са старшынём Рады дырэктараў расейскай акцыянэрнай фінансавай карпарацыі «Сыстэма» Ўладзімерам Еўтушэнкам Аляксандар Лукашэнка выказаў зацікаўленасць у інвестыцыйх карпарацыі ў вытворчысьці субмікронных мікрасхемаў НВА «Інтэграл». Прэзыдэнт кампаніі IBK Грыгорый Сізаненка прыводзіць у зеленаградзкі завод «Мікрон», які займаецца вытворчысьцю кампаніятаў па тэхналёгіі 0,18 мікрана. Паводле Г. Сізаненкі, гэта ўжо далёка ня самая дасканала тэхналёгія, але на tym жа «Інтэграл» пакуль вырабляюць кампаніяты па тэхналёгіі 0,5 мікранаў. Набыццё беларускага прадпрыемства прэзыдэнт IBK расцэньвае як палітычны крок — дадатковы сродак заваёвы рынку Індыі.

Расейскі «Коммерсанкт» прыводзіць словаў прэзыдэнта карпарацыі «Сыстэма» Аляксандра Ганчарука пра цікавасць да беларускага прадпрыемства і кансультациі наконт яго набыцця. Падрабязнасці ўгоды пакуль (ізноў?) не разгaloшваюцца. Кампанія «Тройка Дыялог» ацэньвае кошт «Інтэгралу» на \$150—200 млн.

Асноўная прадукцыя «Інтэгралу» запатрабаваная расейскімі абароннымі прадпрыемствамі. Канку-

рэнтаздольнасць беларускай мікраэлектронікі ў іншых галінах ва ўдзельніцтве IT-рынку выклікае сумнёвы. Прэзыдэнт кампаніі IBK Грыгорый Сізаненка прыводзіць у зеленаградзкі завод «Мікрон», які займаецца вытворчысьцю кампаніятаў па тэхналёгіі 0,18 мікрана. Паводле Г. Сізаненкі, гэта ўжо далёка ня самая дасканала тэхналёгія, але на tym жа «Інтэграл» пакуль вырабляюць кампаніяты па тэхналёгіі 0,5 мікранаў. Набыццё беларускага прадпрыемства прэзыдэнт IBK расцэньвае як палітычны крок — дадатковы сродак заваёвы рынку Індыі.

ААТ «НВА «Інтэграл» цалкам належыць дзяржаве. У часе існавання СССР быў найбуйнейшым вытворцам мікрасхемаў. Паводле прагнозаў у 2007 г. «Інтэграл» мае атрымаць даход \$110 млн, чысты прыбытак — \$11 млн.

АФК «Сыстэма» — найбуйнейшы несыравінны

холдынг у Расеі. Карпарацыя валодае і кіруе актывамі ў сферах высокіх тэхналёгій, сувязі, мэдышыны, будаўніцтва, у фінансавым сектары, турызме. Яна цесна ўзаемадзеяе з дзяр-

жаўнымі органамі Расеі, беручы ўдзел у рэалізацыі г.зв. «нацыянальных праектаў».

Сумарная капіталізацыя даччыных кампаніяў АФК «Сыстэма» на 1 ліпеня 2007 г. на біржах Нью-Ёрку і Лёндану перавысіла \$40 млрд.

Сямён Печанко

Аляксандар Алесін: У расейцаў німа іншай альтэрнатывы

Акалічнасці магчымага продажу беларускага НВА «Інтэграл» расейскай АФК «Сыстэма» каментуе аглядалынік газэты «Беларусы и рынок» Аляксандар Алесін.

Адставаныне «Інтэгралу» ад прадпрыемстваў сусветнага ўзроўню сапраўды істотнае, і гаворка тут вядзеца не пра гады, а пра дзесяцігоддзі. Але неабходна адзначыць, што найперш нашых усходніх суседзяў цікавіць абаронны харкар прадпрыемства. І тут у расейцаў падросту німа іншай альтэрнатывы, бо прадукцыя беларускага «Інтэгралу» запатрабаваная ў абароннай прымеславасці Расеі. У першую чаргу інтэграваныя мікрасхемы выкарыстоўваюцца ў зенітных і стратэгічных ракетах, а ў гэтym выпадку памер мікрочыпіў ні мае прынцыповага значэння. Расейцы, што б яны ні казалі пра «Інтэграл», па-ранейшаму маюць у ім патрэбу, бо мадэрнізацыя стратэгічнай зброі ў іх адбываецца марудна, таму яны зацікаўлены ў захаванні каапэрацыі ў гэтай сферы.

Словы ж пра адсталасць прадукцыі «Інтэгралу» ад сучасных стандартоў варта найперш расцэньваць як спробу зьбіць кошт у выпадку, калі справа такі дойдзе да продажу. Хоць тут ўзынікаюць пэўныя сумнёвы наконт стаадсоткавага пераходу акцыяў да расейцаў. «Сыстэма» не пацягне ўвесі «Інтэграл»: гэта ж і сацыяльныя аб'екты на балансе прадпрыемства, і пляцоўкі, што даўно не функцыянуюць. Хутчэй за ёсё, расейская карпарацыя паспрабуе выкупіць найбольш камэрцыйна прывабныя аб'екты НВА.

Ня варта адзначыць, што ставіцца таксама і да словаў Лукашэнкі. Надта ж неадназначна яны прагучалі. Усё гэта нагадвае нейкі гандаль.

Запісаў СП

СЪЦІСЛА

Малочныя візы ў Расею атрымалі 80% вытворцаў

Інспектары Рассельгаснагляду атэставалі 47 з 58 праверных малочных прадпрыемстваў Беларусі. Сярод атэставаных менская малочная камбінаты, ААТ «Савушкаў прадукт» ды інш. Зь першай спробы не атэставаліся Смалявіцкі, Нарачанскі, Кобрынскі ды Ляхавіцкі малочныя камбінаты. У лістападзе праверкі чакаюцца на 10 мясаперапрацоўчых, 13 малочных прадпрыемствах і

6 птушкафабрыках. Лагоднасць расейскіх інспектараў глумачыца дэфіцитам малочнай прадукцыі ў Расеі.

Беларуская калійная кампанія бярэ тайм-аўт

БКК прыпыніла свой уздел у перамовах па новых контрактах на паставку хлёркалію. Рашэнне было прынятае ў звязку з заяўкай канадзкай кампаніі PotashCorp, якая афіцыйна паведаміла аб прыпыненні заключэння новых контрактаў на паставку калійных угнаенняў.

Нагодай для гэтага стала павелічэнне рызыкі невыканання дамоваў расейскім ААТ «Сільвініт». Падышаны попыт на ўгнаенны тлумачыца імклівым ростам

вытворчысьці біяпаліва, за сырavіну дlia якога ідуць сельгаскультуры. БКК — сусветны лідар, трymае 30% сусветнага рынку паставак калійных угнаенняў. Мае 5 прадстаўніцтваў: у Пекіне, Нью-Дэлі, Сан-Паўлу, Чыкага, Сынгапуре. Эўрапейскі рынок забяспечваецца з Менску.

Прадукцыя грузіцца ў партах Клайпеды (Літва), Вэнтспіліс (Латвія), Мікалаеў (Украіна).

Цана нафты завісла калі 90 даляраў

Нафтавыя кампаніі шалеюць ад шчасця прац замежную і эканамічную палітыку адміністрацыі Буша. Новыя церці вакол Ірану, ірацкага Курдыстану і зымнепэнне стратэгічных запасаў ўзынялі цену нафты да рэкордных 93 даляраў. Пасыля тыднёвага віхору яна апусцілася — але толькі да 89 даляраў.

СП

Прэзыдэнт «Microsoft» наведаў радзіму продкаў — Пінск

Прэзыдэнт і генеральны дырэктар кампаніі «Microsoft» Стыў Балмэр наведаў Пінск — горад, дзе жылі ягоныя прадзед і дзед па матчынай лініі.

Бізнесовец прыехаў у Пінск зь сяс-

тры. Гэту паездку ён наладзіў сястры ў якасці падарунку да яе 50-годзьдзя. Балмэр і ягоная сястра наведалі месцы, звязаныя з габрэйскай гісторыяй, побывалі ў Музэі беларускага

Палесься, паглядзелі выставу габрэйскіх мастакоў. Мясцовы гісторык паказаў славутаму госьцю месца, дзе пахаваны ягоны прадзед. Пабывалі таксама каля будынку пякарні, якая калісьці належала ягонаму дзядзьку. Наведаў Балмэр і пінскую сінагогу, дзе пагутарыў з рабінам і запаліў сьвечкі ў памяць аб продках.

МБ

У гісторыі «польскіх шпіёнаў» пастаўленая кропка

Акружны вайсковы суд у Москве прысудзіў да 7 гадоў турэмнага зняволенія маёра расейскай арміі Сяргея Юрэню за шпіянаж на карысць Польшчы. Юрэнія, афіцэр беларускага пахожданья, признаўся ва ўчыненых злачынствах.

Пракурор паведаміў, што Юрэнія быў завэрбаваны ў лістападзе 2005 году. Ён спрабаваў трапіць у кадравы склад фэдеральных органаў бяспекі, то бок спрабаваў быць падвойным агентам.

Як паведамляюць расейскія газэты, у перыяд ад 2005 да 2006 гадоў Юрэнія зьбіраў інфармацыю на конт дыслякацыі, падпарядкованы і ўзбраснені вайсковых частак Маскоўскай вайсковай акругі.

Эксперты прыйшлі да вынікі, што інфармацыя, якую Юрэнія перадаваў польскім агентам, была дзяржаўнай таямніцай.

Нагадаем, 14 верасьня Вярхоўны суд Беларусі прысудзіў чатырох беларускіх афіцэраў да турэмнага зняволенія тэрмінам ад 7 да 12 гадоў. Афіцэр расейскіх узброенных сілаў самастойна зьеврнуўся ў ФСБ ў сувязі са спрабай і падчас працэсу ў Менску быў сведкам.

Паводле беларускага КДБ, агентаў больш за ўсё цікавіла ракетная сістэма супрацьпаветранай абароны С-300.

**Дзымітры Гурневіч,
Польскае радыё
для замежжа**

Ломаця зьбівалі тры кадэбісты і адзін супрацоўнік Рады бяспекі

На сёньняшній прэс-канфэрэнцыі генэральны пракурор Пётр Міклашэвіч расказаў пра падрабязнасці некаторых гучных справаў апошніх месяцаў.

Як паведамляе БЕЛТА, Міклашэвіч заявіў, што ўжо скончылася рассыльдаванне ў справе зьбіцця старшыні Камітэту дзяржаўнага камітэту Зянона Ломаця. Да крыміналнай адказнасці ў гэтай справе будуть прызначаныя чатыры чалавекі — трох супрацоўнікаў КДБ, а таксама супрацоўнік Рады бяспекі. Два з іх цяпер знаходзяцца за кратамі, а два — на волі. Судовы працэс па гэтай справе пачненіца 5 лістапада і, найхутчэй, пройдзе пры зачыненых дзвярах.

Таксама Міклашэвіч абергнуў чуткі, што з-за кратай маглі выпусціць былога кіраўніка канцэрну «Белнафтахім» Аляксандра Бароўскага, справу якога найбліжэйшымі днёмі перададуть у суд.

Зыміцер Панкавец

СЪЦСІЛА

Лякуйце зубы да Новага году

Са студзеня 2008 году чакаеща значнае падвышэнне цэнаў на стаматалігічныя паслугі, паведаміў журналістам галоўны пазаштатны стаматолаг Міністэрства аховы здароўя Беларусі Сямён Навумовіч.

Паводле ягоных словаў, апошніяе падвышэнне цэнаў на 10—15% на гэтыя паслугі было ў траўні гэтага году. Цяпер узгадняюща памер чарговага падвышэння. Меркаванае падвышэнне цэнаў абумоўленае

павелічэннем іх рэальнага кошту, адзначыў С.Навумовіч.
Паводле БЕЛТА

Ідэоляга-хабарніка замяніў ідэоляг проста

Праэктор Беларускага пэдуніверсітэту імя Танка Васіль Бушчык прызначаны сябрам Цэнтравыбаркаму. Адпаведны ўказ падпісаў Аляксандар Лукашэнка. Вакансія з'явілася, калі сябра камісіі, намесыніка начальніка Галоўнага ідэалігічнага ўпраўленія Адміністрацыі прэзыдэнта Ўладзімера Холада,

затрималі за хабар. 25 верасьня крыміналную справу Холада накіравалі ў Вярхоўны суд.

Шэсьце і мітынг у Лошыцы дазволілі

4 лістапада адбудзеца шэсьце ў Лошыцкі Яр, на месца сталінскіх расстрэлаў. Адпаведную заяўку падавалі актыўсты Кансэрватыўна-Хрысціянскай партыі БНФ. Збор заплянаваны на 12-ю гадзіну ля будынку Палацу культуры камвольнага камбінату.

Мілінкевіч і Статкевіч на зъездзе СДПГ

Лідэр руху «За Свабоду» Аляксандар Мілінкевіч і каардынатор Эўрапейскай кааліцыі Мікола Статкевіч былі запрошаны на зъезд Сацыял-дэмакратычнай партыі Нямеччыны ў Гамбург. Тамака яны правялі сустрэчы зь міністрами замежных справаў Нямеччыны Франкам-Вальтэрам Штайнаерам, статс-міністрами замежных справаў Гернатаам Эрлерам, прэм'ер-міністрам зямлі Брандэнбург Матыясам Плятцкам.

МБ

«Сацыяльны марш» ад Акадэміі навук

Менскія ўлады далі дазвол на правядзенне ў сталіцы «Сацыяльнага маршу». Што-праўда, як звыхла, па абразлівым маршруце Акадэміі навук — плошча Бангалор, а не Каstryчніцкая плошча — Нацыянальная бібліятэка, як прасілі заяўнікі.

Аргамітэт «Сацыяльнага маршу», які зьбіраўся 26 каstryчніка, прыняў раптанае правесыці акцыю па дазволеным уладам маршруце. «Падаецца, што апошнім часам людзі началі менш хадзіць на апазыцыйныя акцыі з той прычыны, што на іх няма дазволу. Думаю, што тут нам ня трэба ўпірацца і гнуць сваю лінію, а прыняць прапанову менскіх чыноўнікаў. Калі на акцыю выходзіла тысячаў 50 чалавек, то мы б маглі нешта дыктаваць, але не ў такіх умовах», — сказаў «НН» адзін з заяўнікаў генэрал Валеры Фралоў.

Такім чынам, «Сацыяльны марш» пачнеца 4 каstryчніка а 12-й лія Акадэміі на-вук.

Зыміцер Панкавец

Тым часам у суботу старшыня арганізацыйнага камітэту па правядзенныі «Сацыяльнага маршу» Валеры Ухналёў атрымаў адказ ад намесынцы старшыні адміністрацыі прэзыдента Натальі Пяткевіч.

«Натальля Пяткевіч адзначыла ў сваім лісце, што яна зь вялікай цікавасцю азнаёмілася з нашымі пропановамі адносна сацыяльнай палітыкі дзяржавы. Разам з тым, яна лічыць, што такія пытанні не вырашаюцца шляхам масавых дэманстрацый. Такім чынам, можна меркаваць, што спн. Пяткевіч на марш ня прыйдзе. Яна таксама сказала, што ў гэты час улады займаюцца рэальным вырашэннем гэтых пытанняў, шукаюць шляхі адраснай дапамогі некаторым катэгорыям грамадзянаў, якія пазбавіліся лъготаў», — сказаў В. Ухналёў.

Натальлі Пяткевіч пісалі і заяўнікі Эўрапейскага маршу, але тады адказу не было.

Зыміцер Панкавец

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Беларусь наведала яркая дама: на чале дэлегацыі прымыслоўцаў у Менску пабывала мэр Санкт-Пецярбургу Валянціна Мацьвіенка.

КАМЭНТАР

Апазыцыі падкінулі «трайна»?

«Сацыяльны марш» чакана паслалі на Бангалор. Генэрал Фралоў, адзін з заяўнікаў, пахваліў мэрыю, што хоць загадзя паведаміла. Хаця гэта можа быць ход траянскім канём.

Згадайма: і на Дзень Волі, і падчас «Эўрапейскага маршу», матывуючы ўпартася імкненне трапіць на Каstryчніцкі пляц, апазыцыйныя лідэры трымаліся тae легенды, што многія ўдзельнікі ня ведаюць пра змену маршруту. Цяпер легенда можа не праісці, і тады арганізатарам мала ня зদаспа.

Зрэшты, ня выключана, што сярод заяўнікаў пераможа настрой на тое, каб «не абвастраць». Ба ўсялякі разе, генэрал Фралоў, здаецца, трymаецца правіла, што добрыя ваякі заўжды ідуць у абыход.

Калі б гэта сапраўды быў марш пустых каструляў, як патэтычна заяўляюць асобныя правадыры, то маршрут, пэўна, ня меў бы для меркаванага кантынгенту («апалытых абываталіяў») такога прынцыпавага значэння, як для ««ўрапейцаў» («Пляц Каляноўскага — гэта святое!»). Аднак ёсьць вялікі сумнёў, што на акцыю масава выйдуть тыя, каго насамрэч капітальна саджае на мель неабходнасць купляць малако на сто рублёў даражэй.

Болей імаверна, што касыяк маніфэстантаў складуць ня ўгневаныя пэнсіянёры, а партыйныя актыўсты, інтэлігенцыя, журналісты...

Сацыялігія съведчыць: пры тым, што падае доля прыхільнікаў улады і рэйтынг кіраўніка дзяржавы, штыхоў ту тулынай апазыцыі ня большае. Былы электарат Лукашэнкі, перастаючы верыць у «дзяржаву для народу», папаўнене пасіўнае грамадзкае балота. Ён ціха бурчыць на кухні ці, у скрайнім выпадку, напаўтоласу мітынгуе ля цэнтральнай у краме.

Аляксандар Класкоўскі

СЪЦІСЛА

Якубовіч са спэцмісіяй у Ізраілі

Як паведаміла ізраільская газета «Jerusalem Post» з спасылкай на пасла Беларусі ў Ізраілі Ігара Ляшчэню, Павал Якубовіч, рэдактар афіцыёльнай «Советской Белоруссии» наведвае Ерусалім зь незапланиванным візитам. П. Якубовіч — габрэй паводле нацыянальнасці, набліжаная да прэзыдэнта асоба, піша «Jerusalem Post».

Напружаныне ў беларуска-габрэйскіх стасунках вынікла пасля пэўных выказванняў

А. Лукашэнкі на прэс-канфэрэнцыі для расейскіх журналістаў.

Арганізатарам анаткамуністычнага форуму адмовілі ў залі

Старшыня аргамітэту па арганізацыі Форуму «У будучыню — без камунізму» Але́сь Міхалевіч атрымаў адмову ад кіраўніцтва Палацу культуры МАЗ на просьбу аб арэндзе памяшканья для мерацьбе. Ён дадаў, што нягледзячы на адмову Форум адбудзеца 3 лістапада ў Менску, аднак, у меншым маштабе.

МБ

Разам на Дзяды

Шэсцце ў Курапаты было масавым і прадстаўнічым. | — згуртаваным.

У 10.30 ля гадзіннікавага заводу сабралася каля сотні чалавек. Людзі разгортвалі транспаранты і сцягі. За імі пільна сачыла міліцыя. У заувалку Талбухіна дзяжурыла спэцтэхніка. Пад'ехала здымачная група БТ.

Людзей прыбывала. Летась іх было значна менш. Зьявіліся старшыня Партыі БНФ Вінцук Вячорка, яго намеснік Віктар Івашкевіч. Даčка Аляксандра Казуліна Вольга з малым сынам разгарнула транспарант з партрэтам бацькі й дэмантравала яго аўто, што рухаліся прастэктам. Сяргей Скрабец трymаў расцяжку «Свабоду Казуліну». Былі прадпрымальнікі.

На момант, калі шэсцце рушыла, калёна налічвала каля тысячы чалавек (міліцыя ацягнала колькасць удзельнікаў у 500; паводле радыё «Свобода» і charter97.org, у шэсці

удзельнічала да 2 000 маніфэстантаў). У галаве калёны ішла Мая Кляшторная — даčка расстралянага паэта Тодара Кляшторнага. Было шмат моладзі: ушанаваць памяць рэпрэсаваных прыйшлі тыя, хто прайшоў праз турмы за Лукашэнкам.

Над калёнай луналі нацыянальныя сцягі, сымболіка аబодвух Франтоў, АГП, сацыял-дэмакратаў, маладафрон-

таўцаў. Нескінчыла да новыя крыжы, вырабленыя жодзінскім цесьляром сп. Рыбкаўцом.

Не абышлося без церціяў. На перасячэнні праспекту з вул. Валгаградзкай супрацоўнікі ДАІ настойліва загадалі пераходзіць вуліцу праз падземны пераход. Адзін з арганізатораў шэсціца, намеснік старшыні КХП-БНФ, арганізатор шэсціца, Юрась

Беленькі павёў-такі людзей верхам, запатрабаваўшы ад ДАІшнікаў належнай арганізаціі руху дэмантрацыі. Аж да ўскрайны гораду дэмантрантаў упарты спынялі на чырвонае съятло. Супрацоўнікі ДАІ відавочна падзялілі прэсу на «прыкормленую» і «чужую». Старшы лейтэнант ДАІ, які называўся Дзымітрыем Лайкевічам, забараніў прыпаркавацца фотакарэспандэнту «НН» побач з уроцішчам, хоць паблізу стаяла аўто «Першага нацыянальнага тэлеканала».

Бліжэй да Зялёнаага лугу побач з калёнай звязаўся купкі нецвярозых маладзёнаў, якія мацикаліся ў бок шэсціца. Супрацоўнікі ў цывільным іх «не заўважалі». Мінакі рэагавалі на шэсціце спакойна. Маленькі хлопчык нагадаў бацьку: «А мы бачылі з табой такія сцягі нядаўна каля цырку!». «Ну колькі ўжо можна трываць гэта!» — гатовая была пайсыці за калёнай працавачка садавіны.

Тым часам шэсціце працягвалі рух пад сцягі «Пагоні», «У гушчарах», «Магутны

«Тата,
а мы
бачылі
з табой
такія
стягі
ніядаўна
каля
цирку!».

СЯМЕН ПЕЧАНКО

Разам на Дзяды

Працяг са старонкі 9.

Божа» ды іншых патрыятычных песен.

У Курапатах грамада затрималася побач з адноўленым Крыжом Пакуты. У часе мітынгу быў зачытаны звярот лідэра КХП-БНФ Зянона Пазняка: «Менавіта з адкрыцця праўды пра Курапаты пачалася новае беларускае Адраджэнне, пачаўся Беларускі Народны Фронт». Адказны сакратар КХП-БНФ Алесь Чахольскі падзякаваў усім, хто дапамог аднаўляць Крыж.

Мая Кляшторная (справа), дачка Тадара Кляшторнага, і Натальля Адамовіч, дачка Алеся Адамовіча, у Курапатах.

Андрэй Панасюк

Перад адыходам усталявалі прынесенныя з сабою новыя крыжы. Прысутных запрасілі прыйсьці 4 лістапада ў Лошыцкі Яр, каб а 12-й ушанана-

ваць памяць ахвяраў палітычных рэпрэсій.

Сёлетніе шэсьце было масавым і прадстаўнічым. І — згуртаваным. Як заўважыў

адзін з удзельнікаў, толькі супольнае адзначэнне датаў кшталту Дня Волі і Дзядоў здолнае нас аб'яднаць.

Сямён Печанко

Пуцінскае «прабачце»

Працяг са старонкі 2.

цэлых народаў, якія разглядаюцца ў многіх краінах Усходняй Эўропы, у тым ліку і ў Беларусі, як нацыянальныя трагедыі.

«Трагедыі такога роду паўтараліся ў гісторыі чалавецтва ня раз. 37-ы год быў добра падрыхтаваны папярэднімі гадамі жорсткасцю», — гэтыя слова Пуціна ў месцы масавых расстрэлаў прагучалі як спроба апраўдаць дзеянні расейскіх спэцслужбаў у 30-я, прыменіўшы маштаб людабойства. Гучыць цынічна, але не ў Рәсей, дзе Сталіна загадана разглядзець як станоўчага героя, а падручнікі гісторыі ў частці, датычнай рэпрэсій, перапісваюцца, каб «стварыць у маладога пакаленія гонар за сваю краіну».

Але ж факт у тым, што такое мэтаскіраванае вынішчэнне цэлых сацыяльных групаў якраз-такі ня мела процэдуру ў гісторыі. Катаў расстрэльвалі новыя каты, а тых — чарговае пакаленіе «вініцікаў», каб заперці ўсе съяды. Бермана расстраліў Наседкін, Наседкіна — Цанава. Месцы масавых пахаванняў зынічліся тымі, хто ня ведаў пра іхнае паходжанье. Сталіністы, як і нацысты, плянамерна

вынішчалі эліты паняволеных нацыяў, каб навекі пазбавіць іх лідэраў. У адной Беларусі былі рэпрэсаваныя ня менш за 600 тысячаў чалавек, зь іх прынамсі 200 тысячаў закатаваныя. Гэта былі самыя адукаваныя, асьвежаныя, прадпрымальнія асобы.

Былі цалкам ліквідаваныя нацыянальныя краінчыя кадры ва ўрадзе, адміністрацыі і нават КПБ, Акадэмія Навук, творчыя саюзы (на волі засталося 15 з 400 пісьменнікаў), нацыянальная гістарычна і краязнаўчая школы, рэлігійныя актыўісты (у тагачаснай Усходняй Беларусі не засталося ніводнае царквы і касыцёлу), прадпрымальнікі і заможныя сяляне.

У некаторых сацыяльных групах, нацыянальных супольнасцях і прафэсійных асяродках жывымі заставаліся толькі прыналежныя да іх агенты спэцслужбаў або людзі, якіх зъяўляюцца.

Як і нацысты, сталіністы не вынішчалі ўсіх прызначаных на съмерць адразу, бо разылчвалі выкарыстоўваць іх у якасці рабскага працоўнага сілы і, да таго ж, ня мелі тэхнічнае магчымасці ўміяць віць столькі народу за раз.

Апялелі таксама тыя, хто быў занадта вядомы і чия съмерць магла напшодзіць саветам больш, чым жыццё. Гэтак, немцы не наважыліся зынічліць

Зыгмунда Фройда, а саветы — нацыянальных геніяў, у Беларусі — Купалу і Коласа. 125-годзьдзе іх лукашэнкаўская Беларусь таксама цераз слу адзначыла. Вядома, не публікуючы жудасных дакументаў, як дзяржбясыпека давяла Купалу да самагубства, як Коласы гады спаў не распранаючыся ў чаканыі арышту.

«Сасланыя, зынічаныя, расстралянныя былі дзясяткі тысячаў, мільёны людзей, — признаў Пуцін. — Прычым найперш людзі з уласнай думкай, якія не баяліся яе выказваць». Але які вывад робіць кіраўнік Рәсей, заканадаўца палітычных мадаў у Эўразіі? «Для развіцця краіны патрэбныя палітычныя спрэчкі і баталіі, але каб працэс быў не разбураным, а стваральным, яны павінны адбывацца па-за рамкамі культурнага, адукатыўнага працэсу», — заявіў Пуцін.

Па-за рамкамі культурнага, адукатыўнага працэсу — гэта значыць, на кухнях? Добра, што не ў канцлагерах. Калі вы не дазваляеце гаварыць пра розныя погляды ў школах і СМИ, гэта не дэмакратыя. Гэта спроба стварыць систэму, пры якой ёсьць каства ўладаў і каства раб(отні)коў.

Зрэшты, добра, што нават гэтыя людзі прызнаюць — прынамсі, перад камэрзамі міжнародных СМИ — факт рэпрэсіяў і патрэбу палітычнага плюралізму. 70 гадоў не прайшло намарна.

Барыс Тумар

Сур'ёзны фэстываль

«Бардаўская восень» прайшла так, як і мусіць праходзіць такі фэст: з увагай мэдыяյ, простым этэрам, поўнымі залімі слухачоў, і адначасова — утульна і камэрна. Піша Міхал Анемпадыстай.

Чарговы фэстываль «Бардаўская восень» адбыўся 26—28 кастрычніка на Белаосточчыне. Гэтым разам, яго геаграфія пашырылася, ахапіўшы яшчэ Беласток і Гайнайку. У Беластоку канцэрт адбыўся ў студыі «Радыё Беласток» і трансляваўся ў жывым этэры. У Бельску два дні канцэрты ішлі ў гарадзкім доме культуры.

Сёлетні канцэрт здымала тэлебачаныне «Белсат». На сцэне было багата дыму, фірмовага асьвятлення, а ў залі над галовамі лёгала камэра. Усё гэта разам, дадавала значнасць падзеі, тым болей, што іншыя мас-мэдия таксама шмат увагі надалі фэстывалю і яго ўдзельнікам.

Калі да гэтага, яшчэ дадаць выдатную працу арганізатораў, камфортныя ўмовы праўжывання, мажлівасць кантактавацца і абменьвацца думкамі 24 гадзінами нон-стоп, калі ўзяць пад увагу тое, што на Радзіме ані ўвагай мас-мэдия, ані мажлівасцю праста сабрацца разам, пахваліцца на можам, то міжволі хochaцца называць фэстываль, даруйце за штамп, съявит. А калі пазбягаць штампаў, то я б ужыў

да сёлетняга фэсту эпітэт «сур'ёзны», не зважаючи на яго маштаб і камэрнасць.

Конкурсная частка была якаснай, цікавай, і разнастайней. Сам жанр Музыкі Слова аргіог здымаете мажлівасць тых не зусім канструктыўных дыскусіяў, якія кожны раз уздымаюцца пасля «Басовішча», — хто съяўвае на мове съядома, а хто пераклаў тэксты, каб пайдзельнічаць.

У бардаўскай, аўтарскай песьні, Слова — гэта падмурок. Тому, тут ніяма людзей з па-за нашага культурнага поля. Усе сябры, усе свае — як у Вольскага. Але, таксама, усе разныя, усе асобы. У гэтым

жанры цяжка схавацца за модны стыль, за саўнд, немажліва разылічваць на дапамогу каманды. Чалавек на сцэне застаецца сам-насам са слухачамі (і гледачамі таксама) і ёсьць нагэтулькі прыняты і ўлюбёны, наколькі здолеў раскрыцца, паказаць сваё нутро, і ці ёсьць у яго там, што цікавае. Ясна, што тэхнічны ўзровень, арсэнал мастацкіх сродкаў мае пры гэтым вялікае, базавае значэнне.

Сёлета сярод васмі прэтэндэнтаў на троі ўзнагароды, перамагла Дар'я Кадамская. Яна атрымала Гран-Пры (спачатку напісаў «сүзяла», але гэты агресіўны дзеяслу не пасуе да вышэйпамянёной асобы). Чаму яна, мне давядзенца тлумачыць доўга і блытана, бо цяжка тлумачыць магію мастацтва, а менавіта гэта тонкая матэрыя была ў яе выступу. За

Фота ДАРАЛІКЕВІЧ

Жыбулі на БАМе

Пятніца 26 кастрычніка выдалася халоднай. Але кожны, хто гэтым вечарам быў на плошчы Свабоды, мог схавацца ад калючага ветру ў канцэртнай залі Беларускай акадэміі музыкі (БАМ). Тут праходзіў адзін з канцэртаў міжнароднага фэстывалю «Дыялёгі: маладыя кампазытары і выкананцы».

У першым аддзяленні слухалі музыку з «Аб'яднанням маладых» Саюзу кампазытараў Польшчы. Аддзяленнене завяршаў твор беларуса, студэнта кансерваторыі Юр'я Караваева «Сімерці сябра». Цяжка паверыць, што 22-гадовы хлопец напісаў такую моцную музыку.

Пасля перапынку народу ў залі паменшала. Але гэта не перашкодзіла паспяховаму

выступу квартetu «Рацыянальная дылета» і патэтичнай сям'і Жыбуляў. «Рацыянальная дылета» шмат супрацоўнічае з пазамі і мастакамі, бярэ ўдзел у перформансах, а сёлета ў Швайцарыі запісала ўласны дыск.

Сказаі: паграй нам, бо граць мы ня ўмееем,
А клявішы шчодра намазалі клеем,
І доўга ліюцца чароўныя гукі:
Шкада мне адрезаць уласныя руки...

— прадэкламавала Вера Жыбуль (яна ж Вера Бурлак, яна ж Джэці), і вар'яцца пачалося. «Вар'яцца» — у самым пазытыўным і творчым сэнсе. Паэтычныя і музычныя ўрыўкі злучыліся ў адзінным настроі. Між музычнымі замалёўкамі гучалі рэчы кшталту «Каток не

аўру, адным словам».

Запіс у студыі «Rembrandt» атрымаў дуэт «Босае Сонца», якому ёсьць што запісаць. І гэта, спадзяюся, будзе цікава, густоўна, і смачна.

У якасці кандыдатуры на прыз беларускай супольнасці Бельску перамог Тамаш Суліма. Гэта яя першая ягоная перамога на «Бардаўскай восені», ён артыстычная асона, здольная мысльць нестандартна, і каб моцна захацеў, мог бы паспрачацца і за Гран-Пры. Такое ўражанье, што не захацеў. Ці яму гэта яя трэба.

Спэціяльна быў адзначаны Павал Кузіч (**на фота**). Павал піша запамінальныя яркія песьні, яму хапае талент і артыстызм, і я ўпэўнены, што ягоная перамога наперадзе.

Былі яшчэ вытанчаная Кася Дзымітрук з крэатыўнай Мажэнай Русачык (Беласток), інтэлігентная Наталья Пушкарова, выдатны музык і ўдзельнік шмат якіх гуртоў Ярап Малішэўскі і былы бубніч «Рэха» Раман Ярап, усе трох з Беларусі.

Выступы зорак сёлета, наўрад ці можна назваць адкрыццем, прарывам. Зрэшты, такі мэты ніхто ня ставіў. Алеся Камоцкі, Лявон Вольскі, Ілона Карпок, Зыміцер Вайцюшкевіч і WZ-Orkiestra, Кася Камоцкая, Віктар Шалкевіч і Андрэй Мельнікай съяўвалі і часам, казалі са сцэны, так, як быццам, дома на кухні для найлепшых сяброў. Варта было там быць, быць суразмоўцам, саўдзельнікам Свята.

пациалуе ніхто...» і «Даўно я ня бачыў суседа жывім...» (Віктар Жыбуль).

Спачатку публіка ўспрымала гэта насыцяроўжана, але паступова ўсё гучней чуўся съмех і аплідымсменты. Веру Бурлак раптам пераключылася з пазіі на музыку і засыпвала «Па аўторках над мастаўой лётаў паветраны шар...». Віктар тым часам увасабляў гэтыя самы шар.

«Рэчаінасцю тут і на пахне» — адна з апошніх паэтычных уставак — можа акрэсліць настрой усюго вечара. Бо вечар быў чароўны. Чароўныя гукі са сцэны, чароўны настрой у залі, і нават крэслы пры кожным руху рыпелі чароўна, як у казцы. Атрымаліся дыялёгі ня толькі моладзевых культураў Польшчы і Беларусі, ня толькі музыкі і пазі — але яшчэ і штодзённага з чароўным.

Паўлінка Панасюк

Гомельскія псыхіяtry паставілі беларускамоўнаму юнаку дыягназ: «рэакцыя апазыцыі»

Ваенкамат накіраваў юнака ў псыхідыспансэр за тое, што ён патрабаваў сабе дакумэнтаў на беларускай мове.

Зьміцер Жалезнічэнка прайходзіў мэдкамісію ў ваенкамаце. На прымёме ў ваенкамаўскага псыхіятра доктарка зацікалася, чаму ён быў прыцягнуты да адміністрацыйнай адказнасці. Пачуўшы адказ «Які з чатырох артыкулаў вас

цикавіць?», псыхіятр не стала ўдакладняць далей. Пасля размовы на тэму абароны Радзімы Зымітру было выпісане накіраванье на дадатковое мэдычнае дасьледаванье ў псыхіяtryчную паліклініку.

«Яны доўга спрачаліся, які папярэдні дыягназ напісаць, і ў выніку напісалі «рэакцыя апазыцыі», — кажа Зьміцер.

Накіраванье патлумачылі тым, што Зьміцер размаўляе на роднай мове, і ён прымусіў ваенкома пепрапісаць усе дакумэнты па-беларуску.

«Шчыра кажучы, ісці ў сучасную беларускую армію, каб абараніць уладу, мне ня надта хочацца. Таму было б добра, калі б зъянне зъянлялі гэты абавязак, няхай і праз мэдкамісію», — кажа Зьміцер.

Студэнт Зьміцер Жалезнічэнка быў адлічаны з 3-га курсу матэматычнага факультэту Гомельскага дзяржуніверсітету імя Скарыны за «сыстэматычныя парушэнні правілаў унутранага распарадку». Жалезнічэнка — актыўіст краязнаўчай арганізацыі «Талака» і «Моладзі БНФ», пры наўчаныні меў сярэдні бал 9.

Яраслаў Сыцешык

22 кастрычніка

Юбілей у турме

Старшыня Школоўскай суполкі Партыі БНФ **Аляксандар Фёдарап** адзначыў 50-годзідзе ў Магілёўскім ізаляторы часовага ўтрыманія. Нагадае, што сп. Фёдарап затрымалі 14 чэрвеня, адвінаваціўшы ў парушэнні працэдуры выплаты заробку. Яму паграждае да 6 гадоў няволі з канфіскацыяй маёмасці. У жніўні прокурор Школоўскага раёну **Igor Сыніткоў** не задаволіў хадайніцтва адваката пра вызваленіне школоўскага палітыка пад падпіску пра навывезд.

Выдатнікаў преч з універсітэтам

Менгарсуд пакінуў у сіле рашэнніне суду першай інстанцыі, які прызнаў законным адлічэнне з Акадэміі кіравання пры презыдэнту **Юрасія Алейніка**. Нагадае, актыўіста адлічылі з 4 курсу нібыта за пропускі заняткаў, нягледзячы на выдатныя адзнакі.

23 кастрычніка

Адлічылі з універсітэтам

Студэнтку 2 курсу юрыдычнага факультэту Гарадзенскага дзяржуніверсітету **Кацярына Бычак** азнаёмілі з загадам рэктара аб яе ад-

лічэнні з ВНУ «за парушэнне правілаў унутранага распарадку». К.Бычак у траўні была затрымана міліцыяй, калі разам з іншымі маладымі людзьмі выйшла на абарону гістарычных будынкаў Горадні ад разбурэння. У неафіцыйнай размове ў дэканате дзяўчыне паведамілі, што сапраўднай прычынай адлічэння з'яўляліся ёнда з дзяржуніверсітета.

24 кастрычніка

Кручкаворцы

У Міністэрстве юстыцыі кажуць, што пры вывучэнні парадку стварэння праваабарончай асветніцкага грамадзкага аўяднання «Рух «За Свабоду» выяўлена, што «яго ўстаноўчы сход быў праведзены ў лясным масіве на тэрыторыі закінутага дзіцячага лягеру з парушэннем Закону «Аб масавых мерапрыемствах у Рэспубліцы Беларусь». На гэтай падставе і прынятае рашэнніне аб адмове ў реістрацыі.

Клімаву пагоршала

Палітвазень **Андрэй Клімаў** піша з калёніі, што яму баліць сэрца, ён прастыў. У пакой няма чым дыхаць — з суседзяў толькі двое ня паліяць. Клімаву не хапае інфармацыя з волі. Палітвазень просіць сяброў і неабыякавых людзей дасылаць яму лісты. А.Клімава асуздзілі на

закрытым судовым паседжаны на два гады зняволенія ў калёніі строгага рэжimu за антыўрадавы артыкул у інтэрнэце.

Усталяваныне «талеркі» — «перапляніроўка»

Дакумэнт, які б регулюваў усталяваныне спадарожнікаў антэнай і кандыцыянэрў, мусіў зьявіцца яшчэ ў жніўні, але ня зъявіцца ўвогуле. Савет міністраў вырашыў, што неабходнасць ў ім няма, бо існуе Палажэнне аб парадку перапляніроўкі жылых памяшканій. Штрафы, абазначаныя ў Палажэнні, — ад 310 тыс. да 1,5 млн руб.

Спрабавалі разагнаць дазволены пікет

Міліцэйскі спэцназ спрабаваў перашкодзіць правядзенню санкцыяванага на вуліцы Арлоўскай у Менску пікету салідарнасці з **Аляксандрам Казулінам**. Пікет дазволены менскімі ўладамі. Да пікетоўцу пад эхалі два міліцэйскія аўтамабілі з нумарамі O749 MH і 9041 BT-7. Міліцыянты не назваліся і заяўлі, што пікет нібыта не дазволены і спрабавалі пепрашкодзіць акцыю. Супраць дачок Аляксандра Казуліна **Вольгі і Юлі** людзі ў цывільнym ужылі сілу і забралі партрэты палітвазяня.

25 кастрычніка

Карная псыхіятра

Маладафронтавацца з Гомелю **Андрэя Цянюту** пасля наведвання мясцовага КДБ адвезлы ў псыхіяtryчны шпіタル у Бярозках, дзе актыўіст правеў 7 гадзінай. Паводле Андрэя, пытаныні задавалі два псыхіятра і супрацоўнік КДБ **Дзмітры Седляроў**. Напрыканцы размовы Седляроў паабяцаў днімі наведаць кватэрну маладзёна ды нагадаў Цянюту пра здарэнніе зь вядомай актыўісткай апазыцыі **Крысыцінай Шацікавай**, якую ўвесну зъяўлялі ў псыхіяtryчнай лякарні Магілёва.

27 кастрычніка

Не пускалі да Каліноўскага

Міліцыя двойчы затрымлівала актыўісту, што накіроўваліся ў Свіслач, каб ушанаваць памяць **Віктора Каліноўскага**. Аўтобус спынялі ў Дзяржынску і Баранавічах. Людзей трымалі ў аўтобусе, не дазвалялі выходзіць. Прадстаўнікі МУС заявілі, што ім трэба высьветліць асобы затрыманых. Калі ста чалавек здолелі даехаць у Свіслоч з Горадні, Ваўкавыску ды Мастоў. Яны па традыцыі ўсклалі кветкі да могілакі Віктора Каліноўскага на могілках у Свіслачы.

СП

Станіслаў Шушкевіч закладае дубовую алею ля падмуркаў фальварку Якушоўка, што належыць Каліноўскім.

Фото: Дарыуш Касцюшко

Фронт! Фронт! Фронт!

Фэльетон Лёліка Ушкіна.

На фоне сумнай прадказальнай кампаніі ў палатку аддушынай для грамадзтва, здаецца, сталі выбары кіраўніка Фронту. Ажыя таж вакол вынікаў сънежаньскага курултая на Варвашэні, 8 штодня расыце. Мяркую, букмэкры хутка пачнуць прымасьць стаўкі.

Менск. Будка букмэкераў на праспэкце. Каля яе стаўкі трои мужыкі і з зацікаўленасцю разглядаюць прапанаваныя канторай кацроўкі.

Першы: Ага! Івашкевіч — 1,4. Значыць, калі я піхну кватэру, гараж і дачу, я змагу паставіць энную колькасць тысячаў і атрымаць... два плюс трои, чатыры ў памяці... Ура! Гэтага хопіць, каб разылічыцца з пазыкамі і нават памяняць дворнікі на машыне.

Другі: Прабачце, я начуў вашыя слова. Вы, здаецца, хацелі б паставіць на Івашкевіча?

Першы: Так. У нас усе на

«Падшыпніках» ставяць на Івашкевіча. Гэта ж вярняк!

Трэці (умешываючыся): Вярняк? Хаха. У мене знаёмы па пад'езьдзе. Ен каханак жонкі аднаго перца, братастудэнта якога завэрбавалі. Дык вось, калі той апошнім разам сустракаўся з куратарам з жоўтага дому, той казаў пад сакрэтам: ні ў якім разе ня ставіць на Івашкевіча. У яго галяк з базай на Магілёўшчыне і Віцебшчыне.

Другі: Правільна! Стайдце на Віцку. Гэта фаварыт! Я былы выкладчык алгебры і пачатку аналізу з трэцій школы. І, у адрозненіі ад вас, аматараў, раблю стаўкі, сыходзячы з навуковых раскладаў. Вось, зірніце, я вывёў фактарыял даверу Вячоркі і графічна прадставіў яго ў выглядзе парабалы. Вось гэтая крывая — Вячорка, а гэтая мэдэяна — Міхалевіч. Калі правесыці бісектрысу...

Трэці: Сканчай свае мнагачлены. Вячорка — фаварыт? Ха-х-ха-ха. Толькі Міхалевіч! Я асабіста быў на адным з

паседжанняў кальварыйскай Рады і зацініў гэтага пэрспэктыўнага нападніка, хацеў сказаць — палітыка. Міхалевіч — гэта моц! У яго такі дрыблінг, я хацеў сказаць — яканская праграма.

Першы: Ни можа быць! Вось мой брат кажа, што...

Другі: Правільна! Стайдце на Віцку. Гэта фаварыт! Вось глядзіце: паводле тэарэмы Юнга-Фэрма я разылічыў інтэграл ягонай папулярнасці сярод маладых апазыцыянізраў. Няхай р, q і g — Севярынец, Дашкевіч і Шыла. Прывчым...

Міма па праспэкце едзе ўрадавы картэж. Нечакана ён прыпыняеца. Зь лімузіну выходзіць пасажыр, падъехдаць да канторы і ўважліва чытае. Трохі ашалелыя гэмблеры чуюць, як ён шэпча пад нос: «Ага! Івашкевіч — 1,4. Значыць, калі я прадам «Беларуськалій», «Азот» і «Нафттан», я змагу паставіць энную колькасць і атрымаць мільён плюс два мільёны, піць лімонаў памяці... Ура! Гэтая хопіць, каб расплаціцца з «Газпромам», і яшчэ застанеца на новую клошку.

Садзіцца ў машыну і зъядждае.

Што такое шчасьце па-беларуску і па-эўрапейску?

Эўрастат надрукаваў вынікі дасыльдання на тэму «Што такое сацыяльнае шчасьце Эўропы?», у якім узялі ўдзел калі 27 тыс. эўрапейцаў.

У цэлым грамадзяне Эўрасаюзу (ЭС-25) шчасльвія: 86% задаволены сваім асабістым жыццём і станам навакольнага асяроддзя, 83% — узорунем жыцця, 77% — мэдэцынскім абслугоўваннем, больш за палову адзначаюць, што систэма сацыяльнага забесьпячэння мае даволі широкі ахоп.

85% грамадзянаў ЭС упэўненія ў захаванні сваёй занятасці ў бліжайшыя месяцы, прычым 71% лічыць, што ім неабходна драцінучы адукацыю.

Апошнія падобнае дасыльданьне («Эўразійскі маніторынг») праводзілі ў красавіку — траўні 2006 сем аўтары — тэтыні сацыялягічных цэнтраў, у тым ліку беларускай сацыялягічнай лібаратарыі «Новак». Глобальных змененій з таго часу не адбылося, і, у прынцыпе,

можна пасправаваць парадаўнаць «узроўні шчасьця» — беларускія і эўрапейскія.

Асаблівасці беларускага шчасьця: нам грошай ня трэба?

З красавіка 2004 г. да траўня 2006 г. доля задаволеных жыццём у Беларусі стала расла: з 44% да 69%. У траўні мінулага году былі незадаволены жыццём 28% беларусаў. 78% рэспандэнтаў ацэнівалі становішча сваёй сям'і як сярэднє, добрае і вельмі добрае.

Варта адзначыць, што ў студзені гэтага года, паводле звестак зарэгістраванага ў Вільні НІСЭПД (Незалежнага інстытуту сацыяльна-еканамічных і палітычных дасыльданьняў), сваё матэрыяльнае становішча ацэнівалі як сярэднє і вышэй сярэднія 66,5% беларусаў. Пры tym, што

паводле афіцыйных дадзеных зь Міністарату за 2 квартал 2007 году ў 76% сем'яў на аднаго чалавека прыпадае даход меншы за 230 даляраў, а 38,6% беларусаў жылі на суму, якая не перавышала 140 даляраў у месяц.

Эўрапейскія праблемы, беларускія страхі

Сярод самых наддзенных праблем маю эўрапейцаў, паводле звестак Эўрабаромэтру, — беспрацоўе (36%), кошт жыцця (35%) і пэнсійнае забесьпячэнне (30%).

Вынікі «Эўразійскага маніторынгу» паказваюць тройку самых вялікіх праблем для Беларусі: рост цэнзу, беспрацоўе і жыльлэ. За ім па ўбывацці ідуць: эканамічнае становішча, злачыннасць, систэма аховы здароўя, падаткі і пэнсія.

Верагоднасць застасці без працоўнага месца здавалася б мінімальнай — беларускія ўлады дэкларуюць узровень беспрацоўя ў 1—1,5%. Але людзі праціваюць лічыць страту рабочай адной з іхных самых вялікіх праблемам.

Акрамя таго, у беларускіх уладаў не выходзіць вырашыць жыльлёвае пытаныне грамадзянаў. Праз рэзкі рост цэнзу на жытло, вельмі дарагіх і мала даступных крэдытам праблема набыцця сваёй кватэры многім здаецца невырашальнай. Людзі лічаць, што ў краіне ёсьць праблемы і з ахо-

вой здароўя — колькі б іх не пераконвалі ў адваротным.

Аптымізму паменшала...

Надзвычай аптымістычныя пляны эканамічнага разывіцця да 2010 г., агучаныя падчас правядзення маніторынгу, «радуючыя» цэны на вуглевадароды на пачатку 2006-га своеасаблівай ліп'яліў на ацэнку будучыні жыхарам нашай краіны. У траўні 2006 году 40% беларусаў меркавалі, што мы будзем жыць крыху альбо значна лепей. Для парадаўніння — у красавіку 2004 году такіх было толькі 22%.

Апошні год унёс сур'ёзныя змены ў сувязаццаўніне беларусаў. Паводле звестак НІСЭПД, беларусы палічылі самымі важнымі падзеямі мінулага году нафтагазавую вайну з Расіяй, прэзыдэнцкія выбары, масавыя акцыі пратэсту апазыцыі пасля выбараў. Я алагей зменаў адчуваць — адказ на пытаныне: «Як, на Вашу думку, зменіца сацыяльна-еканамічнае сітуацыя ў Беларусі ў бліжайшыя гады?»

Аптымістай паменшала: «палепшыцца» сказаў 30,6%, «пагоршыцца» — 25,6%, «ня зменіца» — 35%. Цікава было б цяпер ведаць, на сколькі аптымістычны народ, які ўжо ведае пра павышэнне цэнзу ў жытліках, пра тое, што вырастуць цэны на прадукты, паліва і славутыя квадратныя мэтры жытла.

Як алагей зменаў адчуваць — адказ на пытаныне: «Як, на Вашу думку, зменіца сацыяльна-еканамічнае сітуацыя ў Беларусі ў бліжайшыя гады?» Аптымістай паменшала: «палепшыцца» сказаў 30,6%, «пагоршыцца» — 25,6%, «ня зменіца» — 35%.

Рэспубліка ў агні

Піша Віталь Тарас.

Для большасці з нас Каліфорнія — гэта вёска Галівуд, паліцыя Лос-Анджэлеса з галівудзкіх фільмаў і губэрнатар Арнольд Шварцэнегер з тварам Тэрмінатарам. Гіганцкія пажары, якія на мінулым тыдні ахапілі поўдзень штату, прымусілі ўспомніць яшчэ і Санта-Барбару, і адзін з наймоднейшых курортав — Малібу, і шмат чаго яшчэ.

Санта-Барбара

У сувядомасці савецкіх людзей назва гэтага мястэчка моцна звязалася з назвай мыльной опэры, якую савецкае тэлебачаньне пачало паказваць пры канцы 1980-х, а скончыла ў сярэдзіне 90-х (больш за 2000 сэрыяў!), калі СССР ужо не існавала. Таму Санта-Барбара стала ня толькі назвай, але паняцьцем.

Памяць прысужліва падказвае назву яшчэ аднага сэрыялу — «Багатыя таксама плачуць». Але ў дачыненіні да пажараў у Каліфорніі — дакладней, таго, што мы бачылі на тэлеэкранах, гэта гучыць банальна. Небанальна тое, як паводзіліся каліфарнійцы ў надзвычайнай сітуацыі — і багатыя, і ня вельмі багатыя. Кіназорка Шырлі Маклэйн, напрыклад, пажартавала, што ў прыгарадах Сан-Дыега трэба зъмяніць паштовы індэкс на 911. Зоркі на тое і зоркі, каб умесьці жартаваць у самых, здавалася б, неспрыяльных абставінах.

На плошчы ў тысячы гектараў згарэлі каля 2-х тысячаў дамоў, агонь забраў жыцьці 14 чалавек, матэрыяльныя страты перавысілі 1,5 мільярду даляраў. Тым ня менш, звычайныя людзі, вымушаныя перасяліцца ў часовыя лягеры для пагарэльцаў, не былі ахопленыя панікай.

На іхных тварах былі страх, разгубленасць, стома. Але не была відна паніка. Не было ні распачы ні гістэрыкі. Нехта сумна іранізаваў у тэлеінтэрвю, нехта

шчыра і з годнасцю распавядаў пра тое, што зь імі здарылася. Зразумела, усе пабудовы, якія згарэлі, застрахаваныя — у Амерыцы інакш ня можа быць. І ўсе ўладальнікі страчанай маёмасьці атрымаюць кампэнсацыю. Тым ня менш, у некалькіх хвілінаў страціць сваё жытло ў агні разам з нажытым скарбам — відовішча не для людзей са слабымі нэрвамі.

Найбольш уразіў эпізод, у якім адзін зь вядомых у Каліфорніі тэлекамэнтатарап у жывым этэры перадаваў рэпартаж з пажару. Гарэў ягоны ўласны дом...

Мабыць, людзі, якія нарадзіліся ў жывуць у Каліфорніі, трошкі адрозніваюцца ад іншых.

Пра філязофскі спакой, зь якім каліфарнійцы, напрыклад, успрымаюць падземныя штуршкі сілай у 3—4 балы, распавядаюць легенды. А іх, гэтых штуршкоў у Каліфорніі, якая месціцца на гіганцкім разломе зямной кары, бываюць дзясяткі за дзень.

Несумненна, ёсьць сувязь паміж прыродным ляндшафтам і характарам народу, які яго насяляе і асвойвае. Каліфорнія — унікальны паводле разнастайнасці прыродных умоваў штат. Тут табе ў бясконцыя пляжы на ціхаакіянскім узьбярэжжы, і высокія засынажаныя горы, дзе жывуць мядзьеvedzі грызлі, і пустыні. (У раёне адной зь іх — сумнавідомай Даліны съмерці — кажуць, і згубіўся сълед знакамітага вандроўніка-аэранаута Стыва Фосэта, які зьбіраўся здзейсніць чарговы рэкордны пералёт на сваім самалёце).

Праўда, мы ня ведаем дакладна, які быў характар у індэйцаў, што спрадвеку насялялі гэтыя землі. Каліфорніяй іх назвалі гішпанскія калянізаторы, якія захапілі Мэксіку.

Мала хто ведае, між іншага, што Каліфорнія — адзіны штат, у канстытуцыі якога прысутнічае слова «рэспубліка». 14 чэрвеня

1844 г. група ўзброеных амэрыканскіх пасяленцаў узняла паўстанчыне супраць мэксіканскай улады і абвясціла «Bear Flag Republic» (альбо праста Рэспубліку Каліфорнію). Паўстанчыне было абсалютна бяскроўным. Сыцяя рэспублікі з выяваю чырвонага мядзьеvedzя разам з чырвонай зоркай на белым тле ўпершыню быў узянуты над Лос-Анджэлесам, Сан-Дыега і Санта-Барбара.

ЮЛІЯ ДАРАВІЧ

Піяр — гэта нармальная для нашага часу. Сумна, калі ён засланяе сабой реальнае жыцьцё.

Чырвоныя пякучыя перцы

Калі ў Каліфорніі, у раёне Сакрамэнта (цяпер сталіца штату), было знойдзенае золата, сюды ринулі шукальнікі прыгодаў адусюль. І гэта быў толькі пачатак. «Залаты штат» унікальны ня толькі паводле плошчы й насельніцтва, але ж і паводзе колькасці імігрантаў — у тым ліку, зь Кітаю і Японіі. У сярэдзіне 90-х тут жыў кожны трэці амэрыканскі імігрант.

Для вельмі многіх, думаеща, сымбалем сучаснай Каліфорніі стаў рок-гурт «Рэд Хот Чылі Пэперс». Цяжка ў гэта паверыць, але першы відэакліп яны выпусцілі амаль чвэрць стагодзьдзя таму. Яны, можна сказаць, выраслі на нашых вачах — зь юных гарадзкіх хуліганаў у хуліганаў са стажам, у творчым багажы якіх геніяльная «Каліфарнікэйшн» і яшчэ зь дзясятак гітоў. Але нязменнымі засталіся іхныя неўтайманаванасць, драйв, ненатольнай прага да

жыцьця ва ўсёй яе поўнасьці. Думаецца, што каліфарніцаў хоць і ўзрадаваў, але ня надта ўразіў прылёт Джорджа Буша-малодшага з Вашынгтону ў сувязі са стыхійным бедствам. На той момант абсяг пажараў пачаў ужо зъмяншыцца, а з аказаньнем першай дапамогі насельніцтву спрэвіўся й Шварцэнэгер. Аднак выглядае сымбалічным той факт, што Буш, які дзякаваў амэрыканскім пажарным у першы год свайго презыдэнтства, калі адбылася тэрарыстычна атака на Нью-Ёрк, мусіў зноў падзякаваць ім — за год да апошніх у ягонай кар'еры презыдэнцкіх выбараў. Можна ўявіць, колькі мужнасьці і прафесійнага майстэрства патрабуеца ад пажарных, калі ім процістаіць ня проста вогненная стыхія, але шчэ й шалёны вецер, які раздзымухвае полымя на дзясяткі кіляметраў.

Мужныя дзеяньні амэрыканскіх пажарных, паліцыянтаў, людзей іншых прафесій падчас надзвычайных ситуацый — лепшы адказ тым, хто любіць спэкуляваць на тэмэ 11 верасьня. Бульварная прэса не аднойчы пісала, быццам вежы Ўсясьветнага гандлёвага цэнтра былі ўзорваныя ЦРУ. А каб шоў атрымалася больш эфектным, навучылі алькайдайцаў лётчыцкай справе і падгаварылі іх захапіць пасажырскія самалёты зь людзьмі і ўрэзакца ў хмарачосы. Гэта сапраўды дагэтуль выглядае як нейкі фантастычны фільм жахаў. Але толькі да таго моманту, пакуль не задумасесья пра лёс ахвяраў і тых, хто спрабаваў іх ратаваць цаной уласнага жыцьця. Пра гэта акурат вельмі ня любяць пісаць у расейскай прэсе, і ня толькі жоўтай. Бо як жа тады быць са славутай амэрыканскай бездухойнасцю ды эгаізмам? И як патлумачыць «Норд-Ост», калі расейскі спэцназ, адмыслова натрэніраваны, добра экіпаваны, атруціў разам з тэрарыстамі сотні закладнікаў? Ніхто дагэтуль не прызнаў сам факт бязылітаснага зынішчэння ахвяраў (а можа, съведкаў?), не назваў дакладную лічбу загіблых і ня ўзяў на сябе

адказнасьць. Можа, гэта і ёсьць тая «высокая духоўнасць», пра якую апошнім часам так шмат гавораць расейскія СМИ?

«Лямур-глямур»

Зразумела, нельга западозрыць і заходнюю прэсу ў адсутнасці прагі да сэнсацыяў і эфектнай «карцінкі», як і палітычных дзеячоў Захаду — у нежаданьні рэкламы ды палітычнага піару. Бушу, відаць, неабходна было зъявіцца ў ахопленай агнём Каліфорніі пасля той крытыкі, якая абрываўлася на фэдэральныя ўлады пасля ўрагану Катрэны, ахвярам якога ў Новым Арлеане дапамога прыйшла няхутка. Прынамсі, выступ презыдэнта ЗША ў Сан-Дыега выглядаў усё ж больш натуральна, чым кадры презыдэнта Украіны Юшчанкі з лапатай на тушэнні пажару за месяц да парлямэнцкіх выбараў. Што ж, каманда ўкраінскага презыдэнта, мабыць, яшчэ толькі вучыцца. Але ж палітыка, вядома, заўсёды суправаджвае любыя прыродныя катаклізмы ці тэхнагенные катастроfy. Праўда, у нармальных краінах усё ж не яны вызначаюць палітыку. Успомнім сёлетнія пажары ў Грэцыі, дзе ніякая крытыка ўладаў не перашкодзіла паноўнай партыі перамагчы на дэмакратычных выбарах.

Самі катаклізмы забываюцца. Хто цяпер памятае дакладную лічбу загіблых падчас самага жахлівага ў гісторыі Паўднёвой Азіі цунамі? А вось дзеяньні людзей пры катасдрофах, у тым ліку і палітыкаў, тримаюцца ў памяці даўжэй. (Так на Захадзе, напэўна, доўга яшчэ будуць памятаць слова Пуціна пра падлодку зь людзьмі на борце: «Яна патанула»).

Піяр — гэта нармальная для нашага часу. Сумна, калі ён забівае, засланяе сабой рэальнае жыцьцё. Калі на ўсіх тэлеканалах у Беларусі, напрыклад, штодня мы бачым адных і тых людзей — Лукашэнку, Пуціна, Буша. Радзей гэта могуць быць Абрамовіч, Ахмадзінежад, Чавэс.

Прынцып Беларускага

дзяржаўнага тэлебачанья добра сфармуляваў нядаўна яго кіраўнік А. Зімоўскі. Адказваючы на пытаныне, чаму яно так мала ўвагі надало «Эўрапейскому маршу» апазыцыі, ён шчыра адказаў: «неглямурна». Паколькі сэнс моднага слоўца «глямур» не зусім зразумелы, варта прывесці вызначэныне, якое даў яму расейскі пісьменнік В. Пялевін. Паводле яго, глямур — гэта ня праста воікавы глянец, але маскіроўка з мэтай падвысіць свой сацыяльны статус у вачах іншых людзей. Трэба, каб усе думалі, «што чалавек мае доступ да бясконцай колькасці грошай». З гэтага гледзішча спадары Зімоўскі, Пракопаў і кампанія выглядаюць, адрозна ад лідэраў апазыцыі, цалкам глямурна.

Глямурнасць, аднак, прасачылася і ў больш сур'ёзныя СМИ — нават на самыя лепшыя інфармацыйныя тэлеканалы ў съвеце. Брытанскі канал Bi-Bi-Si, гішпанскі «24», ці нядаўна створаны Франс-24 альбо нават Аль-Джазыра на ангельскай мове хоць і адрозніваюцца паводле сваёй унутранай ідэалёгіі, звонку ўсё больш нагадваюць адзін аднаго: паводле прынцыпаў дызайну, падачы матэрыялаў, глямурнага выгляду дыктараў.

Яшчэ нядаўна пэўная кастрюбаватасць у перадачах Сі-Эн-Эн зь ліхвой кампэнсавалася наўпроставымі рэпартажамі зь месцаў падзеяў па ўсім съвеце. Цяпер такіх «непрычасаных» рэпартажаў стала меней, але больш стала рэкламы. Зъявілася нават тыднёвая гумарыстычная перадача — цалкам паліткарэктная, натуральна.

Так ужо атрымліваецца, што на тле навінаў палітыкі, якія становяцца ўсё больш прадказальнымі, «усясьветны парадак» часцей за ўсё парушае надвор'е. Яно ўпартага не паддаецца прагнозам. Стыхія і яе ахвяры, а таксама ахвяры голаду, войнаў і катастрофаў, чалавек у сваіх горшых і лепшых праявах, у сваім змаганні са стыхіяй і смерцю ўсё яшчэ застаюцца неглямурнымі. А значыць, мы пакуль яшчэ жывыя. І адчуваєм: рэспубліка — у агні.

Цыліндыры ў мадзе

У Менску зьбіраюцца паўтараць чужая і свае памылкі. Піша архітэктар Ігар Байцоў.

На вялікай выставе, што адбылася ў канцы верасня на VII нацыянальным фэстывалі архітэктуры «Менск-2007», быў паказаны сэнсацыйны праект, які не патрапіў у цэнтар увагі СМІ і грамадзкасці. Гэта праект шматфункцыйнага бізнес-цэнтра на вуліцы Танка ў Менску, распрацаваны расейскай фірмай «АКЦэнтрпроект».

Галоўнымі будынкамі гэтага цэнтра, згодна з праектам, павінныя быць дзве вежы ў выглядзе шкляных цыліндраў вышынёй у 54 і 43 паверхі. Меншымі будынкамі хо-чуць забудаваць амаль усю астатнюю, вольную цяпер, зялённую плошчу паміж вуліцамі Танка і Кальварыйскай.

Гэты комплекс сваімі памерамі несумаштабны менскай забудове і абсалютна выпадковы ў архітэктурна-прасторавай кампазыцыі цэнтра беларускай сталіцы. Ён добра пасаваў бы да пэрыфэрыйнага раёну Масквы, паблізу ад кальцавой дарогі. Фактычна праектантны паставіліся да Менску як да ўскрайны Масквы. У Менску гэтыя вежы візуальна расціснуць усю навакольную забудову.

У сувесце прынята па такіх адказных праектах адкрыта праводзіць конкурсы, шырока абмяркоўваць праекты. У Беларусі раней таксама конкурсныя праекты былі даступныя для агляду, праходзілі грамадzkія іх абмеркаваньні. У дадзеным выпадку нічога такога не было, усё рабілася цішком.

Нельга не адзначыць, што ў архітэктуры гэтага працаванага Менску велічэзнага комплексу ніяма нічога спэцыфічнага, адпаведнага яго разъмашчэнню менавіта на гэтым месцы, менавіта гэтага сталічнага гораду. Шкляны цыліндар — банаўны сёньняшні архітэктурны вобраз. Па прыклады ня трэба хадзіць далёка — на той жа выставе іх хапала. Там можна было ўбачыць высокія дамы падобнага ablіtcha, запраектаваныя для розных гарадоў

розных краінаў — напрыклад, для Прагі, для Адэсы... Але нідзе, акрамя Менску, ім не прызначаная адказная роля — роля не адпаведная іх абмежаванай архітэктурнай выразнасці.

Запраектаваны расейцамі для Менску комплекс у два з паловаю разы вышэй за дваццаціпавярховы гмах на Юбілейнай плошчы, які сумаштабны асяродзьдзю і добра выконвае ролю высотнага акцэнту. Пасля пабудовы паблізу ад яго гэтых цыліндраў ён ператворыцца ў нязначную дробязь забудовы, а новыя вэртыкалі будуць уздымацца над дахамі дамоў у самых розных канцах гораду. На такую ролю мог бы прэтэндаваць аб'ект вялікай грамадzkай значнасці і выключнай эстэтычнай каштоўнасці, несумненна ўнікальны і непаўторны. Згаданы комплекс такім ня будзе і права на такую ролю ня мае.

Часам даводзіцца чуць, што Менску «не хапае сылюэту». Пры гэтым пад сылюэтам разумеюць наяўнасць высокіх будынкаў, незалежна ад іх формы і разъмашчэння. Гэткая просьценская панацэя — будаваць высокія дамы. Аднак сусьветная практика яскрава паказвае, што неадпаведная форма на неадпаведным месцы — непараўнальная большая бяда, чым адсутнасць яркага акцэнту ў сылюэце. Пабудаваны ў Парыжы некалькі дзесяцігодзізяў таму высокі гмах «Тур Манпарнас» прызнаны горадабудаўнічай памылкай — ён выглядае недарэчна з розных раёнаў гораду. Ідуць размовы пра тое, што яго пажадана зьнесці. У цэнтры Масквы нядайна разбурылі шматпавярховы

гатэль «Інтурыст», які ня ўпісваўся ў забудову. На яго месцы пабудавалі гатэль сціплай вышыні. У Санкт-Пецярбургу грамадзкасць актыўна пратэстуе супраць плянаў будаўніцтва высачэзнага гмаху «Газпрому», які пагражае сказіць унікальныя гістарычныя панарамы гораду. Прыклад зь менскай практикі — зьяўленыне побач з Пішчалаўскім замкам высокага гмаху з агрэсіўным сылюэтам. Ён моцна пашкодзіў гістарычны забудове, у тым ліку — панараме Верхняга гораду.

На жаль, у Менску зьбіраюцца паўтараць чужая і свае памылкі. Грувасткі гмах «Белпрампраекту» на плошчы Свабоды, які разбурае каштоўныя гістарычныя сылюэты, не плянуюць зьнесці — наадварот, ідуць размовы пра яго прыхарошванье, пасля чаго ён будзе выглядаць яшчэ агрэсіўней. Вялікую шкоду ансамблю цэнтра Менску нанясі і плянаваная пабудова несумаштабнага высотнага гатэлю побач з Музэем вялікай айчыннай вайны і Домам Ваньковічаў. Між тым, спрадвеку ў Беларусі будавалі так, каб новыя дамы пасавалі да месца, дзе ім наканавана быць. Цяпер, наступнік гэтай традыцыі, хочуць пабудаваць і шматфункцыйны бізнес-цэнтар на вуліцы Танка.

Вельмі добра, што тэхнічны і эканамічны мажлівасці дазваляюць будаваць высокія гмахі ў выгледзе ашклённых цыліндраў. Гэта дапамагае рабіць забудову больш разнастайнай. Але такая форма губляе прывабнасць у выніку яе тыражаваньня. Між тым, у камбінацыях з высоткамі іншых формаў, з выкарыстаннем для асобных аб'ектаў розных канструкцыяў і адценняў ашклёння, яны могуць атрымаць дадатковую выразнасць, а ўся кампазиція — унікальнасць і непаўторнасць. І ў Менску ёсьць цяпер магчымасць улучыць гэтыя цыліндыры ў такую кампазицыю. Я маю на ўвазе дзелавы цэнтар «Менск-Сіці», дзе будзе канцэнтравацца шматпавярховая забудова аналягічнага прызначэння. А ўчастак, на які «паклалі вока» расейцы, просіцца забудаваць яго дамамі значна меншых памераў і толькі частковая, пакінуўшы месца пад сквэр.

Менск

Дзякуй

А.Б. з Ваўкаўскага раёну.
Ірыне Ц. з Жыткавіцкага раёну.
Міхailу К., Сяргею К. з Пінскага раёну.
Вользе А., В.Г. з Менскага раёну
Алесю Б., В.С. з Баранавіч.
Зымітру Ж. з Воршы.
Святлане Ц., Уладзімеру Т., Тадэвушу Ш., Вользе П. з Маладачанска га раёну.
Анатолю Б. з Магілёва.
Г.Б. з Палесся.
Сяргею Т. з Докшыцкага раёну.
Леаніду Г. з Гарадоцкага раёну.
Міхailу Т. са Слуцкага раёну.
Сямёну К., Вячаславу Б., Уладзімеру В. з Горадні.
О.Ж. з Барысава.

Уладзімеру Т. са Жлобінскага раёну.
С.Ф. з Мазырскага раёну.
Марату Ш. з Наваполацку.
Маргарыце К. з Гарадзенскай вобласці.
В.Р., В.С., А.С., Андрэю Ш. з Гомеля.
Сяргею К. з Салігорску.
П.С. з Горацкага раёну.
Зымітру К., П.Г. з Мастоўскага раёну.
Сяргею Л. з Берасьця.
Пятру С. з Віцебску.
I.Г. са Смалявіцкага раёну.
Валянціне I., Аляксандру Я., Н.Р., I.С., Натальі M., Аляксею K., Юр'ю G., Сяргею M., А.М., Юр'ю Ш., I.М., A.A., Г.Я., Анатолю П., Марыі A., Т.Б., Жаныне K., Андрэю L., Анатолю M., Максіму A., Сяргею K., D.H., A.Ю., Ф.Г., А.С., Віктару C., B.L., Яўгену P., T.P., Ружы B., Але A., Альберту C., T., Я.Ш., У.К., А.Р., A.П., I.K. зь Менску.

зъяры «Кнігарню «Наша Ніва»

Вясна народу:
Эсэстыка 1991—2007

ПАВЕДАМЛЕЊНЕ

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3012 206 280 014**

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты			Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"				
Агулам				

Касір

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3012 206 280 014**

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты			Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"				
Агулам				

КВІТАНЦІЯ

Касір

М.П.

Каб ШТОТЫДЗЕНЬ атрымліваць газэту,

дасылайце адрасы і
гроши за газету. Кошт
на месяц — 8 тыс.
рублёў.

1) Просім усіх
ахвотных чытаць
газету паведамліць у
Рэдакцыю свае
адрасы і тэлефоны.
Гэта можна зрабіць
праз: тэлефоны: (017)
284-73-29, (029) 260-
78-32 (МТС), (029)
618-54-84, e-mail:
dastauka@nn.by,
паштовы адрас: а/c
537, 220050 Менск.

2) Просім у блянку
банкаўскага
паведамлення ці
паштовага пераказу
дахладна і разборліва
назначаць адрас, у
тым ліку паштовы
індэкс і код пад'езду.
Па пытаньнях
атрыманыя газэты
пытайцца Рамана.

Шчырая размова, ці «Міліцыя з народам — 2»

**Нас зноўку затрымалі —
мяне і маю сяброву. Мы ве-
шалі сінія стужачкі, па-свой-
му рыхтуючыся да «Эўрапей-
скага маршу». Праз пэйны час
каля нас спыніўся BMW. У ім зна-
ходзіўся міліцыянт, які вяртаўся
дадому і выпадкова пабачыў нас.
Опэр правіў інцыдэнту, затрымаў
маладых Бін Ладэнай (некаторыя
начальнікі нас так празвалі) і вы-
лікаў нарад міліцыі.**

На тварах некаторых міліцыян-
таў з'явілася непадробная ра-
дасць, калі нас прывезлі ў па-
старунак, — іх даўно хвялавала
пытаўшчынэ, хто абліпіў уесь горад
налепкамі і ўлёткамі. Злавілі —
можна будзе здаць справаздачу.
Менску. Сумныя твары звычайніх
шараўднікаў міліцыі — зноў бес-
сэнсочнай працы дадалося.

У РАУСе, куды нас адразу ад-
весьлі, я ў каторы раз пераканаў-
ся ў амаральнасці систэмы, якая
усталявалася ў краіне. Я хвялю
Бога за тое, што я па-за гэтай сы-
стэмай, што ўва мне засталося
яшчэ крышачку свабоды.

У пастарунку пачалі гутарку зъ-
міліцыянтамі, і гэта быў не звы-
чайнія разводы, а шчырая раз-
мова.

Кажу: «Не народ гэта, а статак
паслухміных авечак, калі ўжо ў
студэнтаў забіраюць ільготы, адк-
лючаючы інтэрнат, цалкам абмі-
жоўваючы права на юніверсітэц,
а яны маўчаць. Шапочуць паміж
сабой і ўсё чакаюць, калі хтосьці
прыдзес й іх выратуе».

«У нас таксама забіраюць іль-
готы, — нечакана ўваходзіць у
давер лейтэнант. — Павялічваюць
тэрмін службы, пэнсія скарачаец-
ца, за мяжу выехаць немагчыма,
нават бясплатны праезд у транс-
порце адбіраюць. Ці не маразм?»

«А яшчэ забаранілі паліц пад-
час працы, — падтрымлівае раз-
мову іншы. — Усюды, нават у
месцах для палення».

«А я ўжо два гады выбіваю
сабе пакой у інтэрнаце. У мене
жонка і дзіця. Не даюць нават па-
кой, а што казаць пра кватэру.
Хіба можна на заробак у 700 000
набыць кватэру? Калі?»

Не чакаў такой размовы. Мы
паступова перайшлі да проблемаў
грамадства, і пры гэтым міліцыян-
ты цалкам падтрымлівалі мяне...

Прайшло гадзіны чатыры з мо-
манту затрымання, нікто ня ведае,
што з намі рабіць. Я сяджу ў не-
вялікім пакоі пастарунку, і мне
здаецца, што пра нас увогуле за-
былі, але пры гэтым надзеі на хут-
кае вызваленне згасаюць. У па-
кой заходзіць сумны, знэрваваны
старшина й кажа: «Вось, на-

чальнікі загадалі, каб я складаў
пратакол, нібы ты нецензурна ла-
жуся. Ведаючы, што ты гэтага не
казаў, пасля нашай шчырай раз-
мовы я не могу гэтага зрабіць. Як
быць?»

**Міліцыянт шукаў адказу ў мяне.
Ён ня склаў пратакол. Знайшл-
іся іншыя, але й у тых сціскалася
сэрца, а да мяне даліталі асоб-
ныя выразы: «так болей немаг-
чыма», «хутчай бы на пэнсію»,
«можа, пойдзем, братка, у апазы-
цю?»**

Прышоў новы дзень. Час
суду. Усе міліцыянты, зь якімі я
меў напярэдадні размову, пага-
дзіліся з нашым «брывдкаслоўем».
Пэўна, цяпер іх хвялавала свая
сям'я, праца, парапульнальна неблагай
заробак, дзеля якіх яны маглі ах-
вяраваць свабодай двайі незнай-
мых ім моладзевых актыўістаў.

Думаючы пра тое, што адбы-
валася ў трыццатыя гады, я часта
задаю сабе пытаньне: чаму тады
простыя людзі пагаджаліся рас-
стрэльваць братоў і сяцёў? Ці
могуць аматаўцы, якія разганяюць
масавыя народныя дэманстрацыі,
пачаць страліць у свой народ?
Мне зразумелая сумная рэчаіс-
насць — яны могуць гэта зрабіць,
бо іх усіх у першую чаргу хвялое
уласны лёс: здароўе, дабрабыт і
гэтак далей. Іх будзе зъядца сум-
леныне, але яны будуть шукаць
апраўданье сваім учынкам, бо ўсе
мы ня звыклі судзіць сябе, а шука-
ем сабе апраўданьні і заўсёды да-
руюем сабе. І яны апраўдаюцца
перед сабою: «Мы не вінаватыя
— нам загадалі».

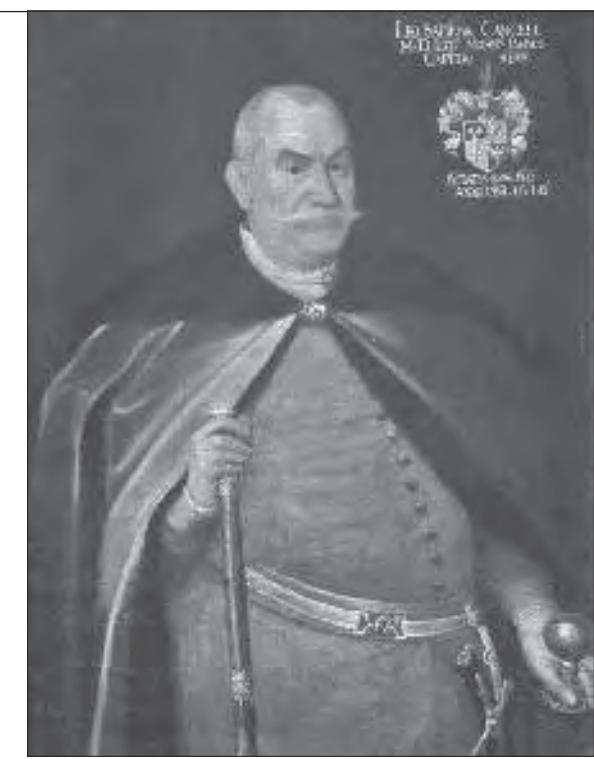
Юрка Бакур, Берасьце

У Баранавічах апэратора канала INTEX TV прымусілі супрацоўніца з КГБ.

Падчас суду над Ярасла-
вам Грышчэнем у верасні,
людзі пазналі апэратора мяс-
цовага канала INTEX TV ся-
род супрацоўнікаў у цывіль-
ным. Тыя загадвалі яму, што
здымаць. Тыцкалі пальцамі ў на-
тоўл, выбіраючы буйныя пляны.
Асабліва цікавалі за супрацоўнікам
амерыканскага пасольства. Калі
той накіраваўся ў рэстарацыю,
апэратор загадалі ісці за ім. Ап-
эратор відавочна пачуваўся няёма,
справаваў адмовіцца, маўляў, неяк
непрыгожа. Але «ціхары» быўлі
непахісныя — давай, ідзі, трэба
здымаць ўсё.

Дарэчы, намеснік дырэктара
тэлеканалу INTEX TV Юрый
Шэсьцярнёў, працеваў раней у
выканкаме, а падчас выбараў
зьяўляеца нязыменным старшы-
нем гардзкой выбарнай камісіі.

I.K., Баранавічы

Конкурс вучнёўскіх і студэнцкіх працаў у гонар 450-годзьдзя Лівія Сапегі

Яго мэта: пошук і падтрымка маладых талентаў — будучых
даследчыкаў, палітыкаў, журналістаў, якія выказываюць сувежыя,
незалежныя погляды і думкі, шануюць дэмакратычныя каштоў-
насці.

Накірункі ведаў (дысцыпліны): гісторыя, літаратура, юрыс-
прудэнцыя, гісторыя права, журналістыка, дыпламатыя, палітэлігія,
эканоміка (еканамічная гісторыя).

Гэта могуць быць і гісторычныя рэтраспектывы, і значныя праб-
лемы сучаснага жыцця Беларусі (стасункі Ўсход—Захад, шматаб-
лічнасць групай інтаресаў у краіне, міжрэгійныя стасункі і да т. п.)

Знамёства канкурсантаў з новымі даследчыцкімі падыходамі,
навуковай мэтадалігіяй, увага да міжнароднага канцэктуса закрунтай
праблематыкі толькі ўпрыгожаюць працы. Але паколькі конкурс —
вучнёўскі, больш істотна аўтарскае разуменне тэм. Аб'ём тэксту —
да 20 000 знакаў. Мова працаў — беларуская, расейская.

Найлепшыя творы (2—5 у кожнай дысцыпліні) адбіраюцца для
прэзэнтацыі падчас фіналу (выступ аўтара, 2—3 хвіліны). Пере-
можцы атрымлююць узнагароды, а працы будуць надрукаваныя.

Падача работ — да 25 снежня 2007 г. Работы накіруваць:
r_university@open.by, info@belpa.org. Паштай: вул. Якуба Коласа,
25/1, кв.1, Менск Беларусь 220013

**Даведкі: (029) 778-18-68, 292-57-51 Аляксей Хадыка, ар-
гкамітэт конкурсу.**

Не адступім, пакуль жывем

Быў бы сэнс перагляду іма-
верных зрухаў да яднанія
правапісаў, але толькі тады,
каля Беларусі стане незалеж-
най, як супольнасць дэмак-
ратычная. Цяпер рана казаць пра
гэта, бо для беларускамоўных
людей клясычныя правапіс на-
толькі «Сыцяг змагання» — гэта
код, які іх самаіндэнтыфікую, не
паводле прафесіі, належнасці да
вышэйшых ці ніжэйшых слáёў. Ен

значыць для іх вызначанасць у
прасторы і часе, дае годнасць і
магчымасць не скрыцца.

Нас так мала... Але мы не ад-
ступім, пакуль жывем.

Школа сёняня ня можа даць
нашым дзецям тое, што мы хочам,
і наўрад ці дасыць да тae пары, па-
куль у систэме адукацыі працуоць
людзі, не пакліканыя выхоўваць
патрыёт — беларусаў, якія любяць
беларускую мову.

**Вітаут Парфененка, Го-
радня**

Храм—таямніца

Унікальная ў сваёй прыгажосці і суровасці ня толькі ў Беларусі, але і ва ўсёй Эўропе царква-крэпасць у Сынкавічах, такая сумна-адлучаная ад усяго сярод масіваў яблыневых садоў...

Ул. Караткевіч «Быў. Ёсьць. Буду»

Бадай, няма ў Беларусі больш дасьледаванага храму. Бадай, няма і больш нязнанага, чым гэты. Перадусім, мы так і ня ведаем, калі гэты храм быў пабудаваны. Хоць сёлета і было афіцыйна абвешчана аб яго 600-годзьдзі. У XIX ст. вакол храму існавалі самыя фантастычныя паданьні. Напрыклад пра тое, што яго пабудавалі... татары, якія ўцяклі са Слоніму, за часоў Жыгімонта III, ад каралеўскага ўціску. Або — што ў ім хаваўся ад брата Ягайлы князь Вітаўт. Дата 1407 была абрачная краязнаўцам У. Супруном на падставе таго, што ў 1907 г. адзначалася 500-годзьдзе... Мураванкаўская царквы, узвядзенай у тым жа духу.

Невядома нават, іш быў храм у Сынкавічах ад пачатку праваслаўным альбо каталіцкім. Дакладна: падчас рамонту падлогі ў XIX ст. там быў знайдзены звон з надпісам «*Anno Domini, 1460.*». Але й гэтага недастатковая. Мо гэты звон быў у драўляным ранейшым храме? Частка дасьледчы-

каў лічыць, што гэты ўнікальны храм-крэпасць быў пастаўлены на пачатку XVI ст. Але хто быў яго фундатары й будаўнікі?

Храм дзіўны: ён не прастакутны ў пляне, а мае выгляд асымэтрычнае трапецій памерам 17,5x13 м. Тымчакам усе навы маюць аднолькавую шырыню (4 м). Таўшчыня сценаў дасягае 1,5 м. Чатыры кутнія вежы, адрозніваюцца памерамі і архітэктурнымі формамі. Заходняя стаяць на квадратных фундамэнтах, з трох бакоў іх падтрымліваюць кантрафорсы. Верхняя частка вежаў — восьміграннік з трymа ярусамі байніцаў. Дзіве ўсходняе вежы маюць цыліндрычную форму, тут таксама ёсьць байніцы. Гэта прыпадабняе сынкавіцкі храм да царквы Святога Тройцы ў Вільні, фундаванай Канстанцінам Астроскім у гонар перамогі пад Воршай. Но й да Сынкавічаў ён меў дачыненне?

У адрознені ад архітэктурна блізкіх храмаў у Супрасльі й Мураван-

цы, у Сынкавічах не было мураваных хораў. Арыгінальна, як нідзе болей, вырашаны ў гэтым храме й тры абсиды. Зазвычай яны маюць паасобныя дахі, а тут яны ўвабраныя пад сукэльны адзін дах.

Царква Святога Міхаіла мае ў магутную систэму абарончых канструкцыяў: вежаў, машыкуляў, галерэй у тоўшчы муроў. Некалі ў другім ярусе храму, пад дахам існавала магутная систэма драўляных пераходаў, што вяла ўздоўж усяго муру з байніцамі. З кім храм «вяяваў»? Адзіны ведамы з гісторыі факт — яго ў часе Паўночнай вайны аbstралялі швэды Карла XII. Навошта і каму спатрэбілася ставіць удалечыні ад абарончых рубяжоў та-кую крэпасць? Дый каштавала гэта вялізных грошай.

Ад 1926 г. пры храме дзейнічаў уніяцкі навіцыят ад місіянэрскай місіі ў Альберціне (Слонім). Храм стаў духоўным цэнтрам для беларусаў-каталікоў усходняга абраду. У жніўні 1933 г. сюды, з Альберціну пераехаў айцец Антон Неманцэвіч, рэлігійны дзяяч, рэдактар часопісу «Да злучэння». Ён быў тут пробашчам да вайны. Па вайне святыню зачынілі...

Але яна ацалела да нашых дзён. Хіба цудам. І ацалеў іканастас са старажытнімі абразамі. Ізноў гучаць тут малітвы й съпевы. Як і 500, а мо і 600 гадоў таму...

Сяргей Харэўскі

Прафэсар Шыбека: Беларусь трывмаецца на ўзаемадапаўненіі «русінаў» ды «ліцьвінаў»

Гутарка з доктарам гістарычных навук Захарам Шыбекам.

Да гутаркі са знанымі гісторыкамі, аўтарамі папулярных гістарычных кніг Захарам Шыбекам я рыхтавалася, як калісці да экзаменаў: гэтая адказнасць — размаўляць з унікальна абазнаным у гісторыі спэцыялістам ад імя чытачоў «НН», многія з якіх ведаюць гісторыю амаль так сама глубока, як і ён... Напярэдадні нашай сустрэчы ў Рэдакцыі я пабывала на прэзэнтацыі новай кнігі прафэсара Шыбекі «Мінскъ сто гадоў таму», якая выйшла нядыўна ў выдавецтве «Беларусь». Там спадар Шыбека выявіўся такім шоўмэнам: вёў рэй, жартаваў, раздаваў аўтографы. А цяпер на супраць мяне сядзеў уважлівы, спакойны чалавек, які пасыля кожнага пытання на прафэсарску ненадоўга задумваўся, а потым адказваў, дакладна падбираючы слова.

Але ў гутарцы я пераканаўся: каб даць чытачам уяўленыне пра гэту асобу, трэба распавесці пра рэчы яшчэ больш вартасныя, больш вызначальныя, чым навука. Пра мужнасць і высакародства.

Захар Шыбека: Што для мяне гісторыя? Сапраўды, можна сказаць, што гэта справа майго жыцця. Яна мая аддушина, мая падтрымка. Але прыйшоў я да яе выпадкова. Я хацеў стаць акторам, але не ўдалося, і толькі пасыля гэтага вырашыў вучыцца на гісторыку. Паміж прафэсіямі актора і гісторыка, якія не звязаны, паміж супольнага. І там і там патрабуецца добная памяць, уменне аналізуваць, назіральнасць, фантазія... Так, гісторыку таксама патрэбная фантазія, каб ажыўіць факты, з дробных фактаў узвініць ц-

ласную карціну... Калі займаёшся гісторыяй, перажываеш то, што вывучаеш. Пасыля таго, як я напісаў кнігу «Нарыс гісторыі Беларусі (1795—2002)» я съмела кажу, што зъяўляюся адным з самых старых людзей на Беларусі, бо нарадзіўся ў 1795 г. Я выкладаю ў Эканамічным універсітэце, і, магчыма, акторская здольнасць дапамагаюць мне рабіць гэта...

А Менск — гэта горад майго жыцця, я прыехаў сюды юнаком, тут я закахаўся, стварыў сям'ю, атрымаў адукцыю, тут працу... Мяне не пакоіць тое, што сучасны горад становіца ўсё больш нялюдzkim і нязручным. Гарады заўсёды былі цэнтрамі прагрэсу, яны прыцягвалі людзей, але на пэўным этапе горад, нібы жывая і небяспечная істота, перастаў слухацца людзей, вырвавшися з-пад кантролю. Горад стаў жыць сваім жыццём, і людзі не пасыпяваюць за ім, не разумеюць яго, ім становіца тут нятульна, а часта проста небяспечна.

І мяне яшчэ турбую ход абанулення гораду. Не заўсёды то, што будзеца на руінах мінулага, бывае лепшым толькі ад таго, што яно новае. У кнізе я напамінаю пра разбураны Менску ў мінулым. Памяць — наш страхавы капітал, які гарантует памылаку будучыні.

Незалежныя гісторыкі ствараюць канкурэнтаздольны праект

«Наша Ніва»: Як бы Вы ацанілі стан гістарычнай навукі ў Беларусі?

ЗШ: У адрозненіі ад савецкіх часоў, калі магла існаваць толькі генэральная лінія партыі, цяпер ёсьць розныя падыходы. Ёсьць гісторыя Сагановіча, а ёсьць — Трапчанка. Адну гісторыю пішуць, скажам, у Гарадзенскім універсітэце, іншую — у Магілёўскім. Гэта выклікае дыскусію, а ў дыскусіі і нараджаецца праўда.

Вядома, у цэлым узровень нашай гістарычнай навукі ніжэйшы за ўзровень суседзяў. Нашыя гісторыкі зашмат карыстаюцца толькі атісальнымі мэтадамі, у той час як за мяжой выкарстоўваюцца іншыя: матэматычныя, сацыялягічныя, антрапалягічныя, гендэрныя. Папулярная цяпер мікрагісторыя: гэта калі вывучаецца гісторыя, напрыклад, адной вёскі або угougule нейкага прадмета — пілкі або фрызы, і на прыкладзе эвалюцыі прыватнага прасочваеца агульнае. У нас гэтага яшчэ, за рэдкімі выпадкамі, няма.

Я не прыхільнік дзялення гісторыкай на школы. Гістарычнае даследаванне — рэч індывідуальная. Тут не патрабуецца каапэрацыя, як у дакладных навуках. Гісторыкай цяпер дзеляцца па перакананнях. Дзяржава імкнецца трывмаць гісторыю пад ідэялагічным кантролем. Ёсьць гісторыкі старшага пакалення, погляды якіх сформаваліся за савецкім часам. Менавіта яны запатрабаваныя для выканання дзяржавага заказу. А сярод маладэйшых назіраецца пэўнае раздзяленне. Адны — кан'юнктурнічкі, якія аблужоўваюць дзяржзаказ і гаворяць тое, што ад іх патрабуеца. Другія імкнуніца да кампрамісу, каб працаўцаць аб-

ектыўна, хай сабе і азираючыся на начальства. Трэція ж не ідуць на кампромісы. Яны, наўгаральна, ні маюць ніякай дзяржавай падтрымкі і могуць разлічваць толькі на сябе. Таму авалодаўцаў новымі методыкамі, удасканіваюцца, вучаць мовы. Гэтыя найчасціцай ствараюць канкурэнтаздольны праект, цікавыя не толькі ўнутры краіны, але і за яе межамі. А ёсьць яшчэ не-прафэсійная гісторыкі. Яны вывучаюць гісторыю свайго гораду, вёскі, роду, друкуюць у ізрыёдышы, выдаюць кнігі, і там аказваюцца шмат цікавага.

А ў цэлым ідзе няўхильны працэс станаўлення нацыянальнай гісторыяграфіі.

Гісторыкам мусіць быць кожны

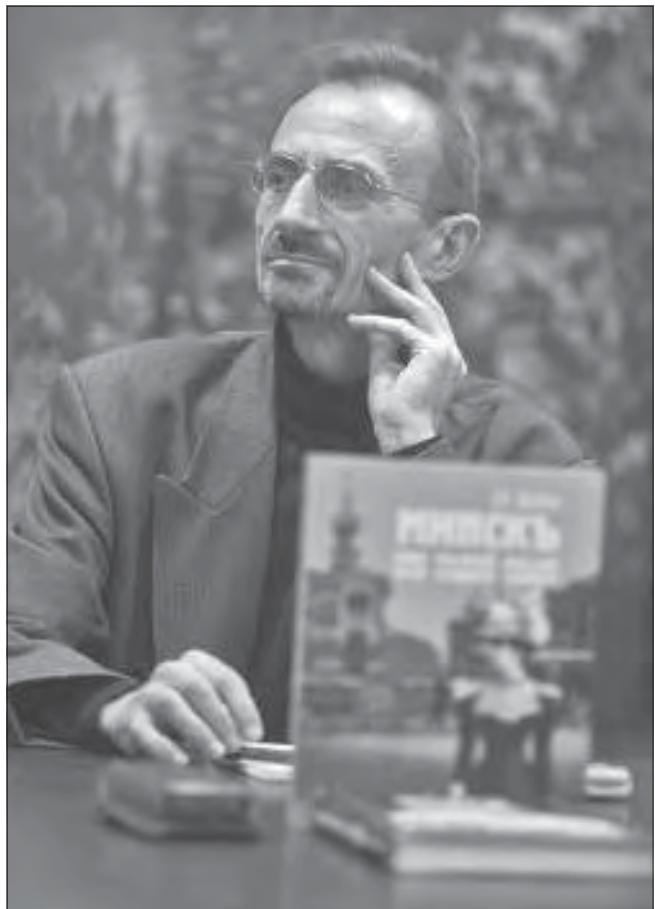
«НН»: Чаму гісторыя такая прыцягальная? Чаму ёю цікавіцца столькі людзей самых розных прафесій?

ЗШ: Бо самасць вядржэніне асобы немагчымае без асэнсавання досьведу праўдкі, бяз ведання каранёў. У постіндустрыйным грамадстве гэта таксама актуальна, як і раней. Мы не засвоім новых капштадзінскіх, не асэнсавашы ранейшыя, а гэта немагчыма без вывучэння гісторыі. Гісторыкі-прафэсіяналы часам абураюцца, што ў гісторыі кожны лічыць сябе спэцыялістам. Аднак гэта выдатна, гэта значыць, працэс фармавання нацыі ідзе пасыпахова.

Цікавасць да гісторыі ня падае. Толькі што жыцьцё цяпер рацыянальнейшае, і яно спрыяе рацыянальнаму пераацэнсаванню гісторыі.

Захапляльных кніг, датычных розных аспектаў гісторыі, усё больш.

«НН»: Людзі, якія цікавяць-

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

ца гісторый, прыходзяць у музэй. Ці адпавяданы беларускія музэі, і ў прыватнасці Нацыянальны музэй гісторыі і культуры, сучасным патрабаваннем?

ЗШ: Людзі прыходзяць у музэй, на жаль, рэдка. Раней хадзілі часцей, бо іх вадзілі туды строем. Музэйшчыкі — прафэсіяналы, і робяць шмат для пашырэння ведаў пра мінушчыну. Шкада, што іх самахварянасць мала шануецца. Пра Аладаву, якая стварыла фонды Маствацкага музею, ведаюць многія. А імя Лявона Клока, які стварыў фонды Музэю гісторыі і культуры, ня ведае ніхто. Можа таму, што ён не займаў пасаду дырэктара, а быў простым супрацоўнікам? Так, бракуе дзяржаўных датацыяў. Аднак нават ня гэта галоўнае. Супрацоўнікам музею цяжка зьдзівіць наведнікаў. Усе рабягеты, уся прыцягальнная матэрыяльная культура беларускіх магнатаў вывезеная ў Пецярбург, Варшаву, Кракаў, Москву. Таму адпавяданьне

роўню эўрапейскіх музеяў складана.

Лічу, што Нацыянальны гісторычны павінен быць галоўным у нашай краіне; не бытая карцінна галерэя, а гэты музэй. Як нацыянальны прыярытэт, ён стаіць на адным узроўні з Нацыянальнай бібліятэкай ці БДУ. Разуменне гэтага павольна расце.

Нас чакае сустрэча з іншаплянэтнікамі!

«НН»: Спадару Захар, гісторык выразней бачыць, адкуль і куды мы ідзем. Таму галоўнае пытаныне, якое я хацела задаць гісторыку Шыбеку: што нас чакае ў будучыні?

ЗШ: Сустрэча з іншаплянэтнікамі! Ня сымейцеся! Час сустрэчы зь незямной цывілізацыяй блізкі. Як на пэўным этапе аказаўся, што, не аб'яднаўши зямных рэсурсы, зямляне ня змогуць разъвівацца далей — і тады адбыцца вялікія географічныя адкрыцці, так і цяпер відавочна, што чалавечства ня зможа абысьціся бяз доступу

Захар Шыбека

нар. 1948 у вёсцы Асінаўка на Сеньненшчыне.
Гісторык. Доктар гісторычных навук, прафэсар. Працаўштабу ў Інстытуце гісторыі АН Беларусі, Скарынаўскім цэнтрам, быў дырэктарам Нацыянальнага музею гісторыі і культуры, в.а. галоўнага рэдактара часопісу «Спадчына». З 2000 — выкладчык Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсytetu. Да сльедуе гісторыю Менску 2-й паловы XIX — XX ст.

да рэсурсаў космасу, без аб'яднання з іншаплянэтнікамі.

А калі трываліца бліжэй да Беларусі, то я скажу бы, што я хутчэй аптыміст. Існуюць пэўныя гісторычныя законы, якія немагчыма адмяніць, як не магчыма прымусіць раку цячы ад вусуца да вытоку. Можна штучна памяняць рэчышча, можна збудаваць плацінум, але ня больш за тое.

Магчыма, нашая Беларусь сапраўды трываліца на пастаянным узаемадзеянні, узаемадапаўненні «русінаў» ды «ліцьвінаў». Узмацняюцца адны — тады, нездаволеныя, актыўізуюцца другія. І гэта дынамічная раўнавага павінна трывалаць. Магчыма, гэта і ёсьць наш плях.

Удзячны Сафій

«НН»: Ваша першая книга «Мінск. Старонкі жыцця дарэвалюцыйнага гораду» напісаная ў саўтартстве з жонкай Сафій. Раскажэце пра яе, калі можна.

ЗШ: Я вельмі удзячны Сафіі. Яна дапамагла мне стаць такім, як я ёсьць. Яна дапамагла мне, прыежджаму з вёскі, набыць адукаванасць, зразумець і палюбіць Менск. Яна была вельмі прыгожай, пышчотнай, разумнай. На жаль, неўзабаве пасыля вясельля яна цяжка захварэла бакавым амеатрафічным склерозам — пры гэтым хваробе адміраюць цягліцы і чалавек робіцца бездапаможным. Каб яе падтрымаць, каб яе за-

няць, я тады і вырашыў падрыхтаваць на аснове сваёй дысэртациі книгу пра Менск. Паводле адкукацыі яна была праграмістам, але шмат мне дапамагала ў падрыхтойцы книгі, систэматызавала матэрыял, рабіла шмат іншай працы — тады яна яшчэ магла гэтым заняцца. Суаўтарства — гэта быў стымул для яе змагацца з хваробай. Яна пісала вершы, і, зноў-такі, каб падтрымаць яе, я іх выдаў. Але хвароба прагрэсавала, і пяць год таму яна памерла. Цяпер я жыву адзін. У мяне ёсьць дарослая дачка Ірына. Яна працуе ў бібліятэцы. Шмат чытае і сама піша раманы-фантасмагоры.

Мамін плед

ЗШ: Усё, чаго я змог дабіцца ў жыцці — гэта дзякуючы маме. Яна заўсёды ў мяне веврала, заўсёды падтрымлівала і дапамагала. Яна была настаўніцай малодшых клясаў, і ёй выпала нялёткая доля вучыць і мяне. Як вучань я быў не падарунак. Але яна бясконца мяне любіла і ўсё дараўала. Ёй хацелаці, каб я таксама стаў настаўнікам і дарос да дырэктара школы... Але потым, калі я ўжо заняўся навукай, яна неяк паглядзела стары фільм «Дэпутат Балтыкі» пра прафэсара Паля-Жаєва. І фільм ёй так спадабаўся, што яна стала марыць, каб і я стаў таксама прафэсарам. Яна нават купіла мне такі самы плед, у які ўхутваўся ў фільме прафэсар... Але мне складана ўспамінаць яе бязь сылэз, пра-бачце...

Простыя слова і простыя рэчы прафэсара Шыбекі

Ці гэта проста: не пакінуль білікага чалавека ў бездапаможнасці і сямнаццаць год даглядаць прыкутую да ложка жонку? Пісаць і гаварыць тое, што думаеш, не аглядаючыся на цэнзораў? Так, напэўна, можна сказаць, што проста. Нават адзіна магчыма. Калі ў цябе ёсьць мужнасць і выскардзіцца, як у прафэсара Захара Шыбекі

Наталка Бабіна

Ігар Чарняўскі: Мы выкарыстоўваем плян, распрацаваны ў 80-я

Карэспандэнт «НН» гутарыць з Ігарам Чарняўскім аб рэканструкцыі Горадні.

«У лістах часта прысутнічаюць фразы — «зьнішчана 20 будынкаў і 70 падрыхтавана да зьнішчэння». — Я патрабую называць адрасы, каб было лягчэй разбірацца», — так намеснік старшыні дзяржэпартамэнту па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Ігар Чарняўскі пракамэнтаваў звароты грамадзкасці ў абарону ад зносу будынкаў гісторычнай часткі Горадні. Тады сайт harodnia.com прапанаваў сыліс і фатадзымкі дамоў, зьнішчаных у працэсе «рэканструкцыі» за два апошнія гады. І Ці Дэпартамэнт цяпер разъясняцца?

«Наша Ніва»: Які лёс ча-кае гісторычны цэнтар Го-радні, у прыватнасці, аб’екты з гэтага сынісу, якія яшчэ не зруйнавалі?

Ігар Чарняўскі: Існуе Генэральны плян гораду, які ніхто ня мае права парушаць. На падставе яго распрацоўваецца дэталёвы плян, дзе да апошніга будынку прасоччаваецца разъвіцьцё забудовы. Памылкова думаць, што на месцы разабраных будынкаў, аба-вязкова набудуюць гмахаў. Для кожнага аб’екту распрацоўваецца праект ахойнай зоны. Для гісторычнага цэнтра Горадні таксама распрацаваная ахойная зона. На аснове гэтага дакументу ўсе дзеянні ў цэнтры і ажыццяўляюцца. Спэцыяліст па ахове гісторычнай спадчыны пры аблвыканкам Вольга Мацко і мы выкарыстоўваем плян рэгенэрацыі, які быў распрацаваны яшчэ ў 80-я. Там пазначаныя ўсе гэтыя дамкі, што або падлягаваюць рэканструкцыі ці ўвогуле ідуць пад знос.

Наконт сынісу. Пачнем з таго, што ня ўсе прадстаўленыя ў ім аб’екты адносяцца да помнікаў гісторыка-культурнай спадчыны. Напрыклад, дом на Багдановіча, б па-за ахойнай зонай гісторычнага цэнтра. Тоє ж датычыць і Віленскага завулку. Дыскусію выклікаў дом на Горкага, 26. Ён ня меў статусу помніка. Гэта вельмі цікавы ды адметны ўзор канструктыўізму.

Сапраўды, але ў Горадні ёсьць ня менш цікавыя будынкі.

«НН»: Але ці была піль-ная патрэба яго зносіць?

ІЧ: Праектам Генплана прадугледжанае разъвіцьцё там транспартнай развязкі.

Былая фабрыка матацыкли́лаў на Карла Маркса: на здымку бачна, што фасад складзены з сымпатичнай цэглы. Гэта праект архітэктара Шайко. На Найдуса, 1 сапраўды ідзе разборка фасаду. Лёс гэтага будынку незайдросны — увесе час зъмяняліся гаспадары, работы па аднаўленні то пачыналіся, то прыпыняліся. У выніку ўсе сынены ў шчылінах. Як захаваць такі дом? Дадаткова будзе зробленае аднаўленне з выходам на вуліцу Савецкую стражанай часткі гэтага будынку. Урыцкага, 12 — таксама праца сп. Шайка. Хто сказаў, што гэты кавалачак будынку будзе зънесьены? Ён у дрэнным стане, але будзе адноўлены аб’ём стражанай яго часткі, які ўключыць у агульны. Урыцкага, 23. Трэба было чакаць пакуль ён сам абаваліцца? Мы адмовілі ў зносе, пакуль не было распрацаванае праектнае аргументаванье таго, што зьявіцца на гэтым месцы. Да кожнага пункту з гэтага сынісу ёсьць аргументаванье. Ня ўсе з гэтых будынкаў, нават тыя, што знаходзіліся ў гісторычным цэнтры, валодалі адметнасцю, вартымі наданыя статусу гісторычнага помніка.

«НН»: А які лёс будынку на Сацыялістычнай, 44?

ІЧ: Разглядаюцца матэрыялы па афэнцыі яго кошту, каб выставіць будынак на аукцыён, каб новыя яго ўласнік правёў рэканструкцыю з эс-таўрацыяй, захаваўшы цалкам будынак. Пакуль няма інвестара, які б выкупіў яго цалкам, таму мяркуеца, што ўласнік будзе некалькі.

«НН»: Ці былі ў часе рэ-канструкцыі гісторычнага цэнтра парушэнні закана-даўства і ці прыцягнулі ка-госыці да адказнасці?

ІЧ: У часе працы на Савецкай плошчы частка культурнага слоўбы была пашкоджаная. Міністэрства культуры падрыхтавала прадпісанье на адрас заказчыка і выкананіць працаў. Пасыль таго, як НДІ «Горадняграмадзянпраект» падкарэктаваў праект, з тым, каб не пашкодзіць тыя каптоўныя рэшткі пабудоваў — падмуркі палацу Радзівілаў, ратушы, гандлёвых радоў — працы на плошчы былі прыцягнутыя. Спэцыяльна да адказнасці нікога не прызначвалі. Улічылі тое, што былі прынятыя меры па выпраўленні сітуацыі. Быў запрошаны археоляг Генадзь Семянчук, якому Міністэрства культуры дапамагло атрымаць дазвол на працы.

Гавораць, што былі пашкоджаныя ці зруйнаваныя рэшткі будынкаў, то я шчыра скажу: хутчэй — не. Наконт брукаванкі. Яна не такая старажытная, да ўсяго — заўтая асфальтам. Каштоўнасць яе была б вышэйшай, калі бы яна была на паверхні, як на вул. Савецкай. Сёння аднаўляць брук на тых месцах, дзе ён быў раней, няма сэнсу. Магчыма, калі будзе праведзеная рэгенэрацыя плошчы, калі

ўзёнікне пытаныне аднаўлення аўтому палацу Радзівіла, ратушы і г.д., тады абраўленне, можа, і зробяць.

У сусветнай практицы пры аднаўленні гісторычных цэнтраў выкарыстоўваюцца матэрыялы, якія аднаўляюць характар гісторычнай забудовы, у тым ліку і плітка. Але хіба ня так, як у нас, калі ўсё засылаецца дробнага памеру пліткай. Трэба практикаваць камбінаваныне памераў, канфігурацыі і колераў. Паглядзім, што атрымаеца на вуліце Савецкай, якой займаеца архітэктар Аляксандар Захарчук. Ён падрыхтаваў якасную дакументацыю, як, дарэчы і для рэканструкцыі Савецкай плошчы. Але калі дайшло да рэалізацыі, не абышлося без шматлікіх зменаў.

«НН»: Высеклі сквэр дампчэнту...

ІЧ: Сапраўды, на Савецкай плошчы зеляніна стварала неабходны аўтому, які хаваў гэты агромністы і нехаректэрны для гораду канъён, утвораны па вайне. Цяпер наладзілі пасадку новых дрэваў, і з часам гэты аўтому будзе адноўлены.

«НН»: За палітычнае графіці, фактычна за надпісы на сцяне, Артур Фіньковіч адбывае два гады ў калёнії. Якую адказнасць прадугледжвае закон за пашкоджаныне помніка архітэктуры?

ІЧ: Адміністратрыўны кодэкс прадугледжвае штрафныя санкцыі. Напрыклад, у Пінску за выяўлене парушэнні ў часе добраўпараджання плошчы Леніна адказную асобу паводле КААП пакаралі штрафам у 300 тыс. руб. Не могу сказаць, якое пакаранье будзе ў Віцебску, дзе, на адrezку даўжынёй у 24 м, пашкодзілі асабліва кам-

тоўны культурны слой. З гэтай нагоды заведзеная крымінальная справа, ідзе съледства. Суворасць пакаранья залежыць ад ступені шкоды ці важнасці аб'екту.

«НН»: Наконт сучаснай Горадні выказваюца разныя, часам супрацьлеглыя меркаванні — адны ка-жуць, што няма больш ка-ралеўскага гораду, іншыя мяркуюць, што Горадня пазбаўляецца ад непатрабо-чыны, прыгажэ з кожным

диём. Як Вы ацэньваеце пэрспэктывы гораду як гісторыка-культурнага, ту-рыстычнага цэнтра?

ГЧ: Колькі б мы ні казалі пра нейкія прыгожыя пэрспэктывы, усё найперш залежыць ад інвестыцыяў. У камэнтарах да таго сыпсу правільна заўва-жылі, што ў Горадні вельмі мала месцаў для любога віду адпачынку. Правільна было зауважана, што горад пазбаўляеца недарэчнасцю.

Вялікую праблему ўяўляе

пытанье стаянак аўто ды ўвогуле транспарту. Вакол рэканструкцыі старога мосту вядзецца дыскусія. Ім займаецца «Горадняграмадзянпроект». Колькасць транспарту ў горадзе павялічылася за апошні час у тро разы. Праплічана, колькі сродкаў запатрабуе рэканструкцыя мосту. Ніхто ня супраць пабудовы чацвертага мосту, але ўявіце, колькі спатрэбіца на гэта, а таксама на ўпарядкованне адпаведных вуліцаў, сродкаў!

Калі казаць аб прынятых ра-шэннях, то ні адно з іх не прынятае ў абыход закону. Дрэннае рапшэнне — калі ласка, давайце мяняць закон. Але законы не працуяць у ад-рыве адзін ад аднаго — ні за-кон аб ахове гістарычнай спадчыны, ні закон аб архітэк-турнай і горадабудаўнічай дзейнасці, ці нарматывы па арганізацыі праектнай даку-ментацыі. Толькі комплексна, інакш будзе хаос.

Гутарыў Сямён Печанко

Андрэй Вашкевіч: Міністэрства культуры ўзаконьвае разбурэнні

Камэнтар гарадзенскага гісторыка да інтэрвію Ігара Чарняўскага.

Спачатку ізноў пройдземся па сыпсе будынкаў, што трапілі пад рэканструкцыю.

Спадар Чарняўскі прыгадаў быту фабрыку мататаўклоў на Карла Маркса, а дакладней — указаў на тое, што фасад яе выкладзены сылікатнай цэглай. Аднак варта ведаць, што такую цэглу ў Заходній Беларусі выраблялі да вайны, у 30-я гады. Ёсьць і фатаздымак будынку, датаваны 30-мі гадамі мінулага стагодзідзя. Сама ж фабрика, аўтэнтычная частка яе, зробленая з глінай цэглы.

Будынак на вуліцы Ўрыцкага фактычна ўжо разабраны і асабіста я ня ўпэўнены, што рэшту яго пакінуць. Чарняўскі так ні словам не ўзгадаў дарэшты разбураны будынак філіпело, першы ў Горадні

паравы млын на Васілька, млын на Ціміразева.

Не аднаго мяне не задавальняе праект аднаўлення прасторавага аўтому Савецкай плошчы. Чакаць, пакуль тыя кволыя дрэўцы наўрад здолеюць замяніць сабой стары сквэр.

У выпадку з будынкам на Горкага сп. Чарняўскі павінен быў ісці да канца, паабязцаўшы актыўістам, што зьблізі подпісы за яго захаваныне, што будынак не зруйнуюць. Ну і як піпер разумець ягоныя слова, што ёсьць яшчэ ў Горадні іншыя прыклады гэтага стылю? Можнішчыць Фарны касыёл, зважаючы, што ў горадзе ўжо ёсьць больш старожытная Каложа?

Фактычна абмінуў у гутарцы сп. Чарняўскі праблему Старога Свету.

Выказванье, што ён не ўваходзіць у ахоўную зону, некарэктнае. Прынамсі, пастановай Саўміну БССР ладная частка яго была ў зоне аховы. У 2002 г. сыпс помнікаў і межы ахоўнай зоны зьмяніліся. Самая цікавая частка Старога Свету паводле плянаў уладаў і з ухвалення Міністэрства культуры будзе зьмененая. Так, там ёсьць і аварыйны будынкі, сядр камяніцаў сустракаюцца і старыя драўляныя будынкі. Але ўсе яны маюць пэўную капітальнай доталі ў элемэнты, дзеля якіх і варта захаваць гэтую забудову. Будзем змагацца за гэтую частку гораду да апошніга. Горадня мае выразны падзел на тро гістарычныя раёны — цэнтар з замкамі і плошчай, Станіславова і Стары Свет. Калі пляны ўладаў зьдзейсняцца, то можна будзе казаць пра страту адной з частак гарадзкой гісторыі Горадні.

Выспікаюць непакой на толькі згаданыя аўтакты. Ужо вядзецца праца з будынкам на перасячэнні вул. Карбышава і Леніна, так званым «домам лекара». Збываюць стары рэльефны тынк, а на яго месца кладуць гладкі. Баюся за драўляны балкон з дахоўкай. Некалькі камяніцаў у стылі канструктывізму ўжо пафарбавалі недарэчнымі ружовымі ды белымі фарбамі, можна чакаць тое самае і з «домам лекара».

Існуе выразны заканадаўчы парадокс. Любая дзеяньні, што вядуць да зъменаў выгляду, харэтару і функцыі архітэктурных помнікаў і аўтакты, што знаходзяцца ў ахоўнай зоне, караюцца паводле закону. У той жа час Мэтадычнай рады санкцыянуе такія зъмены, узаконьвае разбурэнні ў гістарычным цэнтры.

Запісай СП

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Рымскае варэньне з Крэйдавых гор

Райскі куток на Нёмане з майго ранейшага жыцьця, засталіся адно ўспаміны... Піша Сяргей Астравец.

Рымскае варэньне. Яго смак пачаў забывацца. Так-так, знўку мы не зрабілі рымскага варэння, а ўзгадвалі. Каторы ўжо раз! Жыцьцёвия абставіны складаюцца інакш, ты ня можаш хатці б проста набыць ягады, прынесці з крамы цукру, стаць да пліты. Ня кажучы ўжо аб тым, каб паехаць у вашыя прызабытые Крэйдавыя горы і нарваць дасьпелай жоўтай або чырванаватай алычы, як карлісці. Чакай да наступнага году, да будучага ўраджаю.

Ты мог хадзіць на Нёман хоць кожны дзень. Адзін час гэтыя праходкі адбываліся з Базылём, капуцынавым катом, які ўпэўнена бег наперадзе, нібы які Рэкс. З таго часу засталіся радкі з маёй «Пагоні», перадрукаваныя ў кніжцы «Лісты да хома саветыкуса»: «Палеткі на ўзгорках, блакіт, лес, рака. Усе з сабакамі. Выгульваеце каты, прычым

на павадку, адныя вы. Выгляд у яго надзвычай годны, а вочы — разумныя, як ня ў кожнага чалавека. Вы яго называеце «кот-сапіэнс».

Надвор'е вельмі няпэўнае: аблокі, сонца, парывісты вечер, «цяжарныя» вільгацьцю хмары, імжака, дождж. Калі ўзыходзіш на пагорак, бачыш адно ўзараную цёмную замлю ды бруднае неба, узгадваеца карціна Фэрдынанда Рушчыца, якой ніхто з вас ня бачыў у арыгінале.

Часам вашага каты, нібы таго сабаку, як панясе па жоўтай колкай пожні! Ажно пяты мільгацияць. Ледзьве паспяльваеш съследам шырокім крокам бегма...» Мне падабалася пісаць спачатку ў адноўленай «Нашай Ніве», затым у «Пагоні», якую тады сам рэдагаваў, уласныя зацемкі — кароткія назіранні за жыцьцём, якое імкліва зъмянялася, хацелася зафіксаваць нібы фата-

мэрай скопленыя з навакольных дзеяў ці з уласных — кадры.

Калі гуляеш са сваім катом у лесе, дзе расцеце мнóstva нікому не патрэбнай алычы, чаму б не нарваць? У горадзе на вуліцах і ў дварах ураджай марнуеца, ніхто ня будзе дбаць аб ім. Уся рознакаляровая прыгажосьць апынаеца пад нагамі, нават чорны вінаград зусім не ў паўднёвым месцы гіне пад абцасамі. Адчуваеш эстэтычны жаль.

А як было файнага вярнуцца з наднёманскага лесу са сваім хвастатым сябрам і з кошыкам той алычы, ды ўзяць кніжку Жукроўскага і пачытаць надзвычай утульныя старонкі пра дом у садзе, пра варку рымскага варэння. Так-так, мы вычыталі пра яго ў кнізе, і нам гэта спадабалася, але мы не прытрымліваліся кніжнага рэцэпту: клалі, што трапіцца — яблыкі, разынкі, дулькі. Фантастычна смачна з гарбатай ці кавай... Смак мінулых гадоў з прынёманскага ўрочышча Крэйдавыя горы.

«Дзеяслоў» раздаў «Залатыя апострафы»

30 каstryчніка ў гістарычнай майстроўні, што на вул. Сухой у Менску, адбылася вечарына прысьвеченая 5-годзьдзю літаратурнага часопісу «Дзеяслоў». Дом літаратара адмовіў у арэндзе. Невялікая зала майстроўні ледзьве змясціла ўсіх ахвотных трапіць на прэзентацыю.

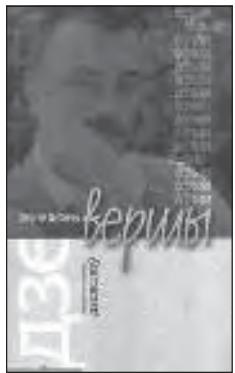
У вітальнym слове галоўны рэдактар «Дзеяслова» Барыс Пятровіч адзначыў: «Мы здолелі выпусціць трэціцаць нумароў «Дзеяслова», пяць кніг у бібліятэчны часопіс, надрукаваць сотні аўтараў, правесыці мноства сустэрчачу з чытачамі па ўсіх кутках Беларусі».

На імпрэзе прысутнічалі пасол Ізраілю Зэёў Бэн-Ар'е і кіраўнік аддзялення пасольства Швэцыі ў Менску Стэфан Эрыксан. Абодва дыпламаты прамаўлялі па-беларуску.

«Я ведаю, што ёсьць людзі, якія лічаць, што на беларускай мове нельга выказаць глыбокіх пачуццяў і думак. Мне падаецца, што часопіс «Дзеяслоў»

Новая кніга Дубаўца

У сэрыі «Бібліятэчка часопісу «Дзеяслоў» выйшла кніга першага рэдактара адноўленай «НН» Сяргея Дубаўца «Вершы». Яна харктырызуеца як «прыватнае даследаванне сучаснай пазіі».

СЪЦІСЛА

Выстава ў гонар Коласа

адчынілася ў Нацыянальнай бібліятэцы. Там упершыню ў арыгінале прэзентаваная аўтабіографія 1923 г., лісты да савецкага ўраду, нататкі з прапановамі па моўнай рэформе. Сэнсацыяй стала прэзентацыя ўнікальнага трохтомнага выдання твораў Якуба Коласа шырфам Брайля.

Песенны фэстываль беларусаў Балты

Фест «Сыпываюць беларусы Прыбалтыкі» прайшоў у Нарве. Ён быў арганізаваны беларускай суполкай «Сябры» пры ўдзеле генконсульства Беларусі ў Таліне. 600 гледачоў сустракалі авацыямі ансамблі з Рыгі, Таліну. Нават хор расейскага таварыства «Святагор», запрошаны на фэст, падрыхтаваў беларускую песню.

На Брацкіх могілках паўстане капліца

Паміж Старавіленскім трактам і вул. Чарвякова ў Менску пахаваныя больш за 5 тыс. салдатоў першай сусветнай вайны. Ад канца 40-х да 90-х на месцы могілак быў рынак. Цяпер на вул. Чарвякова плянуюць паставіць капліцу. На яе сценах напішуть імёны пахаваных на могілках.

**«Звязда», ont.by,
БЕЛТА**

КАЛЯНДАР

Лістапад

- 1 — Дзень Усіх Святых у каталікоў.
- 1 — 95 гадоў таму нарадзіўся Янка Золак (Антон Даніловіч), паэт, грамадзкі дзяяч, выдавец на эміграцыі ў ЗША.
- 1 — у 1988 г. у Купалаўскім скверы ў Менску адзначаны Дзяды, дзе ўпершыню было шырокім заяўленем пра савецкі генацыд.
- 2 — Дзяды.
- 3 — 125 гадоў таму (1882) нарадзіўся Якуб Колас.
- 4 — 120 гадоў таму (1887) нарадзіўся Цішка Гартны (Зыміцер Жылуновіч), дзяяч нацыянальна-вызваленчага руху, гісторык, пісьменнік, публіцыст.
- 5 — 100 гадоў таму (1907) нарадзіўся Міхаіл Вітушка, кіраўнік антысавецкай партызанкі ў Беларусі ў другой палове 1940—50-х гг.
- 12 — Дзень памяці Св. мучаніка Язафата Кунцэвіча (забіты ў Віцебску ў 1623 г.).
- 14 — 100 гадоў з дня нараджэння Астрыд Ліндгрэн, швэдзкай дзіцячай пісьменніцы (1907 — 2002).
- 14 — 195 гадоў таму (1812) нарадзіўся Паўлюк Багрым.
- 15 — 100 гадоў з дня съмерці Юзафа Каліноўскага, блізкага паплечніка Каастуся Каліноўскага (1835 — 1907).
- 16 — 50 гадоў таму (1957) памёр дзяяч БНР, арганізатор беларускага жыцця ў Чыкага (ЗША) Янка Чарапук.
- 16 — Свята Маці Божай Вастрабрамскай (апякункі Беларусі) у каталікоў.
- 24 — 375 гадоў таму (1632) нарадзіўся нідэрляндзкі філёзаф Бэнэдыкт Сыпіноза.
- 26 — 170 гадоў таму (1837) нарадзіўся Міхаіл Эльвіра Андрыёлі (г. Вільня), мастак, ілюстратар, удзельнік паўстання 1863 г.
- 27 — Дзень Слуцкага збройнага чыну.

СЯМЕН ПЕЧАНКО

Дзесяць гадоў лягеру за лісты да Джавахарлала Нэру

У 1958 г. настаўніка з Карэлічыны адправілі ў мардоўскія лягеры за лісты да Айзэнгаўера ды Нэру. За Лукашэнкам ён піша Навумаву зь Філарэтам.

Жыцьцё настаўніка-пэнсіянэра Аляксандра Долбіка вартая раману з наступнай яго экранізацыяй. Паходзіць ён са Случчыны, з хутару Сенініца. Пачынаючы з прадзеда, ягоны род увесь час у канфлікце з пануючым ладам. Адзін з прадзедаў спадара Аляксандра зынік у Сібіры за ўкрыўальництва паўстанца-каліноўца. Прабабка, абышоўшы з малітвамі за вяртаныне мужа мясцовых цэрквы, з адчона дайшла да Кіева-Печорской лаўры, а поўтым выпраўлялася ў Ерусалім...

Пры канцы 1929 г. дзед настаўніка трапіў у няміласць да новай улады. Яго адмова ўступаць у калгас каптавала сям'і маёмасці і харчоў. Увесну наступнага году Долбікаў папярэдзілі пра пагрозу высылкі на Поўнач. Старыя з унукам Сашкам засталіся дома. Ягонія бацькі з астатнімі дзецьмі, ратуючыся, разъехаліся ў розныя бакі: бацька ўцёк праз мяжуху ў Клецк, маці — у суседнюю вёску. Неўзабаве старых арыштавалі ды выслалі ў Архангельскую вобласць. Унук моцна захварэў і кроўныя, збаяўшыся, што не перажыве катаргі, аддаюць яго знаёмаму.

Уцёкі ў Казахстан

Дзед з бабай праз тры гады быў вызвалены. Хтосьці са сваякоў здолеў дасесьці, што выслалі іх незаконна. Але «прабачыўшы» старых, улады схапіліся за маці: за ўцёкі ад высылкі яе асудзілі на тры гады працаў у Казахстане. Тыя тры гады расцягнуліся да трынаццаці — у Беларусь жанчына вярнулася толькі ў

1946 г. Калі Аляксандру споўнілася сямнаццаць гадоў, вясковы паштальён папярэдзіў яго пра магчымы арышт. Тоє ж пагражала і яго непаўнагадовай сястры. Адначасова ѡціку звязнавальніцтве ў шпяняжы на карысць Польшчы ды далі дзесяць гадоў лягеру. Сваякі, назьбіраўшы грошай, адправілі дзяцей да маці ў Казахстан. Там хлопец спачатку скончыў горны тэхнікум, паступіў у Карагандзінскі пэдінстытут. Атрымліваў дзве стыпэндыі — паралельна навучаўся на курсах настаўнікаў для школаў-сямігодак.

З Беларусі прыходзіць страшная наўіна: пасыль заніцця Заходняй Беларусі бальшавікамі, арыштоўваюць Сафрону Долбіка. Да таго моманту ён узбіўся на свае грошы і адчыніў у Клецку краму. Спачатку яго асуздзілі на дзесяць гадоў за нелегальны пераход мяжы, але гэтага падаеца замала, і яго зрабілі польскім шпіёнам. Вырак — расстрэл. Гінуць таксама дзед і ягоны брат. Аляксандар Сафронавіч дагэтуль ня ведае месца пахавання бацькі, не далі плёну й звароты ў КДБ.

Ад Чорнага мора — да Балтыйскага

У 1940-м Аляксандра Долбіка забіраюць служыць на флёт. Ён трапляе на Чорнае мора. Пачынаеца вайна. Падлодку Аляксандра патапілі пад Баўгарыяй. Трапляе служыць на кацер у рабочую флятыню на Волгу. У сінежні, падчас абароны Сталінграду, атрымлівае цяжкую кан-

тузію, і пасыль месячу шпіталю яго камісуюць. Едзе да маці, але вайна для яго на гэтым ня скончылася. Долбіка ізноў прызываюць, гэтым разам — у якасьці інструктара. Службу сканчае ўжо на Балтыйскім моры ў 1946 г. Адслужыўшы пэўны час у штабе пісарам, вяртаецца ў Беларусь і ўладкоўваеца настаўнікам. «Прасіўся на Стадыону, але мяне, сына расстралянага «шпіёна», пасылаюць настаўніцаў у Заходнюю Беларусь, сказаў што там моцна бракуе спэцыялісту», — пасыміхаеца былы настаўнік.

«Піша Вам Садоўнікі»

Да 1958 г. Аляксандар Долбік пасыпей папрацаваў інспектарам РАНА, настаў-

А.Долбік у часе службы на флёце.

Бацька спадара Аляксандра, Сафрон Долбік — клецкі камэрсант.

Іён жа — вязень ГУЛАГу.

нікам, завучам, нарэшце дырэктарам Радуньскай школы ў Карэліцкім раёне. У верасені яго арыштавалі, звінаваціўшы ў паклёпе на КПСС, дзяржаўны лад і лад жыцця працоўных. Чэкістай у Міры зьдзівіў сваім «нахабствам» невядомы, чые лісты перахопівалі на пошце. Падпісваўся ён Садоўнікам, яго лісты адрасаваліся амбасадам заходніх краінаў. Сярод адрасатаў — тагачасны прэзыдэнт ЗША Эйзэнгаўэр, прэм’ер Вялікабрытаніі Ітан ды прэм’ер Індіі Нэру. Невядомы ў сваіх лістах наракаў, што СССР ігнаруе Дэкларацыю аб правах чалавека, у краіне квітнел таталітарны рэжым, на вёсцы пануе бясправ'е, якое ёсьць фактычна рэзанімаваным прыгонам. Садоўнік прасіў сусьеветных лідэраў паўплываць на Мікіту Хрушчова ды змусіць таго паважаць праваў савецкіх працоўных.

Вылічылі радуньскага дырэктара па паштовых штампах ды почырку. Суду не было — у кабінэце старшыні гарадзенскага абласнога суду яго спыталі, ці прызнае настаўнік свою віну. Пачуўшы патрабаваныне выклікаць для яго абаронцу з міжнароднай калегіі адвакатаў, судзьдзя крыва ўсыміхнуўся: «Ага, вось зараз у ЗША патэлефануем, будзе ў цябе Эйзэнгаўэр адвакатам». За ліставаныне з Нэру і кампаніяй няўрыйсціліваму настаўніку адмералі дзесяць гадоў папраўчых лягераў ды пяць гадоў паражэння ў правах.

Дарэчы, Садоўнікам радуньскі дырэктор называўся, скамбінаваўшы свае ініцыялы — Сафронавіч Аляксандар Долбік.

Рэабілітавалі яго за адсутнасцю складу злачынства ў 1992 г.

«Да 53-га адтуль не вярталіся»

Адбываць пакараныне Долбіка накіравалі ў Мардовію, у сумнавядомы Дублаг.

«Да 53-га адтуль не вярталіся ніхто», — узгадвае Аляксандар Сафронавіч. Кантынгент быў розны — настаўнік, загадчык бібліятэкі. Год у адным бараку Долбік пражыў зь Міхасём Вострыкам, што ў 1952 г. дэсантаваўся з амэрыканскага самалёту на тэрыторыю Беларусі.

Пасля суду сваякі настойвалі, каб ён падаў касацію на скарачэнне тэрміну. Настаўнік адмовіўся, аднак тое неспадзянка здарылася ўжо ў лягеры, дзе ён меў ці на самы вялікі тэрмін пакараньня:

«Мы за іх молімся», — такім быў адказ Мітрапаліта Філарэта на просьбу былога настаўніка збудаваць у Курапатах капліцу ў колеры плашчаніцы Хрыста ў памяць аб рэпрэсаваных суайчынніках.

«Большасць асуджаных мелі нязначныя тэрміны — трэ, пяць год, то я са сваёй дзясяткай выбіваўся з агульнага шэрагу». Яму зменшылі тэрмін удвая, а па вызваленыні аднавілі ў правах. На працу нейкі час уладкавацца не ўдавалася. Але неўзабаве ізноў пачаў настаўніцаць.

«У Навумава была добрая кампанія»

На пачатку 90-х былы вязень узнічалі ў раённую суполку рэпрэсаваных, уступіў у БНФ. Нейкі час жыў у Менску. Тады яго можна было пабачыць ці не на кожным шэсці ў Курапатах.

Ад 2003 г. Аляксандар Долбік жыве ў

доме для саастарэлых у вёсцы Жухавічы Карэліцкага раёну. У яго пакой заўсёды ёсьць свежыя газэты — пераважна не-дзяржаўныя, а таксама раёнка. На паліцы стаіць нашаніўскі каляндар. «Людзі тут мала чым цікаўляцца, акрамя чарніла», — сумна зазначае былы настаўнік. Кампанію яму складаюць некалькі пэнсіянэраў, сярод якіх былы карэспандэнты «Гомельскай праўды» Міхась Лісоўскі.

Спадар Аляксандар па-ранейшаму піша. Рыхтуе ўспаміны пра трагічны лёс сваёй сям’і, у якой бальшавікі вынішчылі амаль усіх мужчынаў. Пяць гадоў мардоўскіх лягераў не адбілі ахвоту пісаць і афіцыйным асабам. «Тое, як неахвотна вядзенца съледства па фактах вандалізму ва ўрочышчы Курапаты, наводзіць на думку, што гэта справа рук саміх супрацоўнікаў міліцыі, альбо пры іх шчыльнім узделе», — напісаў нядавна Долбік міністру ўнутраных спраў Уладзімеру Навумаву. Замест адказу зь Міру прыехаў участковы ды задаў старому колькі пытанняў. «Мы за іх молімся», — такім быў адказ Мітрапаліта Філарэта на просьбу былога настаўніка збудаваць у Курапатах капліцу ў колеры плашчаніцы Хрыста ў памяць аб рэпрэсаваных суайчынніках. Прымусіў спадар Аляксандар апраўдацца Экзархат і ў выпадку з ідэй пабудаваць у Кобрыне царкву ў памяць Суворава.

«Тады ў 50-х, пасля падзеньня культуры Сталіна, я верыў, што можна дамагчыся спрадвідавасці, напісаўшы Нэру», — усыміхаеца ён. Цяжка ацаніць, ці дае належны плён сёньняшняе ліставаныне Аляксандра Долбіка, але, як сам ён жартуе, кампанія ў Навумава ды Філарэта добрая — Нэру, Ітан, Эйзэнгаўэр.

Сямён Печанко

Першы тыдзень лістапада ўсплы

У першыя дні лістапада месцамі пройдуць дажджы. Уначы ад мінус 1 да плюс 5, а ўдзень — ад 3 да 10 цяпла. Аднак ужо на наступным тыдні — мокры сънег, інтэнсіўныя ападкі чакаюцца ў паўднёва-ўсходніяй палове краіны. Увогуле ж лістапад чакаецца блізкім да нормы.

Самая небяспечная прафесія — вартаўнік

Міністэрства працы абліпіравала непрыемныя лічбы. Ад студзеня да кастрычніка ў краіне 163 чалавекі загінулі на працоўных месцах, 520 былі цяжкі траўмаваныя. Сярод тых, хто загінуў, кожны трэці быў п'янім. Пятая частка трагедыяў адбылася праз парушэнніе працоўнай дысцыпліны.

У рэйтынгу самых небяспечных прафесіяў на першай пазыцыі — вартаўнікі. Людзі п'юць на працы і паміраюць ад перадозы альбо засынаюць з цыгарэтай і гінуць у агні.

Ва ўсім съвеце самай небяспечнай лічыцца праца шахтароў, паліціятаў ды журналистаў. У Беларусі рэйтинг іншы — кіроўцы, мантажнікі, муліры, песьлі і тыя ж шахтары...

Астролягі прадказваюць адстаўку Лукашэнкі

Аўтар тэорыі вектарнага шлюбу і гістарычных рytmaў разьвіцця цывілізаціі Рыгор Кваша мяркуе, што ўсе гады Кабана ў гісторыі чалавечтва адметныя сур'ёзнымі фінансавымі катастрофамі. Астроляг прагназуе абвал амэрыканскай эканомікі, а ўсыед за ёй — і кітайской. «У год Папкуса ідзе кармічны ціск на лідэраў, якія нарадзіліся ў год Каня. У Кітаі гэта Ху Цзіньтао, у Беларусі — Лукашэнка, ва

ЮЛІЯ ДАРАЦІЕВІЧ

На трасе Менск-Горадня 26 кастрычніка згарэла фура.

Украіне — Юшчанка. Прэтэндэнты нумар адзін на вылет — Лукашэнка і Юшчанка. Абодва ўжо не кантралююць працэсу».

КДК узяўся за прыдарожныя кавярні

За два месяцы Дзяржкантроль праверыў 220 кавярняў (у краіне налічваеца ўсяго 351). Парушэнні знойдзеныя абсалютна ўва ўсіх пунктах. Найперш гэта завышэнне цэнаў — ад 5 да 90%. У стравы не дадаюць заяўленыя інгрэдыенты. Вага порціяў меншшая, чым у мэню. У многіх кавярнях адсутнічаюць прыбіральні і щаагул німа вады. Шмат хто з персаналу працуе без мэдагляду. А часам стравы гатаваліся з пратэрмінаваных прадуктаў. Шэсьць кавярняў прыпынілі дзейнасць.

Слова нагадваюць гены

Брытанскія дасыледчыкі матэматычнымі мэтадамі пацьвердзілі, што слова ў сваім функцыянаванні нагадваюць гены. Вынікі дасыледаванняў можна перадаць простай формулай: чым часьцей

слова ўжываеца штодзённа, тым радзей яно будзе змяняцца.

Яны дасыледавалі зъмены формаў мінулага часу ангельскіх няправільных дзеясловаў за апошнія 1500 год. Каманда аналізавала 177 дзеясловаў, формы мінулага часу якіх калі 1200 год таму ў старажытнаангельскай мове ўтвараліся не па правілах. Ужо ў XII—XV стст. з гэтых дзеясловаў няправільна спрагаліся 145, а ў сучаснай ангельскай мове засталося зь іх толькі 98. Дасыледчыкі нават прадказваюць, якія з ангельскіх дзеясловаў пачнуть хутка змяняцца. Наступным дзеясловам, які страціць свой статус няправільнага дзеяслова, будзе дзеяслово «to wed» (жаніцца). Мінулы час гэтага дзеяслова яшчэ «wed», але ў хуткім часе гэта форма можа тучаць як «wedded». А вось няправільныя дзеясловы «to be» (быць) і «to have» (мець, пэўна, ніколі не набудуць асаблівасцяў правільных.

Злодзеі ведаюць, дзе вы схавалі гроши

Злодзеі вярнуліся з адпачынку, на якім патрацілі свае капіталы і цяпер імкнунца папоўніць свае

кашалі. У Менску ўлетку штодзень фіксавалася 9 кватэрных крадзялоў, а цяпер — удвай болей. Свае ліхадзеісты зламысьлікі звычайна робяць у працоўны дні, ад 8-й да 16-й. Раскрывалыасць гэтых злачынстваў да жалю нізкая: усяго калі 40%.

Людзі, як правіла, выбіраюць для «тайнікоў» адны і тыя ж месцы, і злодзеі іх добра ведаюць. Найчасцей беларусы хаваюць капіталы ў шуфлядках, куфэрчаках, а таксама ў вонраты ці пад стосам бялізны. Крыху мениш папулярныя «тайнікі» — книгі.

І менавіта зь ператрусу тоўстых тамоў і агіяду гардэробу звычайна пачынаюць пошуки ліхія госьці. Потым у поле зроку трапляюць дываны, насыщеннія люстэркі, карціны. Ни грэбуюць зладзюгі і пошукам у съметніцах (вось ужо сапраўды гроши не патыхаюць), у бачку ўнітазу, у слоіках з крупамі, у лядобуях.

СМ; паводле gazetaby.com, «Звязда», БелПАН, Польская радыё для замежжа, радыё «Рацыя», Generation.by

Парны тэніс

Марыя Мартысевіч/Андрэй Хадановіч

Самага павярхонага погляду на беларускую палітку досыць, каб зразумець, якое вялікае месца займае ў ёй спорт, які значны ўплыў на нашае жыццё маюць дасягненыні выбітных беларускіх спартуццаў. Так, вяртаныне Максіма Мірнага ў першую сотню найлепшых ракетак съвету натхnilа пастку Марыю Мартысевіч на змешчаны ніжэй верш. Прачытаўшы яго, я таксама глыбока задумаўся пра беларускі спорт, прычым — пра значнасць і прыярытэтнасць яго калектыўных, камандных відаў. Таму тое, што вы прачытаеце ніжэй, ёсьць супольным паэтычным праектам і прысьвежана менавіта парнаму тэнісу. Мы з маў сумутардай прапаноўваем усім беларускім паэтам далучыцца да праекту «Парны тэніс» — разбіцца на пары і напісаць па пары вершаў, так ці іначай звязанных між сабою, і тым самым узяць удзел у стварэнні новага, калектыўнага, каманднага віду паэзіі. (Магчыма, з часам такую забаву ўключчаць у праграму алімпійскіх альбо парападыскіх гульняў.) Зусім не абавязкова пісаць менавіта пра тэніс, ёсьць пімат іншых сацыяльна значных тэмаў, якія дазволілі б нашым маладым паэтам выкананы свой грамадзянскі абавязак перад маладой беларускай дзяржавай.

АХ

**МАРЫЯ
МАРТЫСЕВІЧ**

МІРНЫ-ХОП

І ўесь сёньняшні вечар з замі на корце — Макс Мірны.
Рукі ягоныя — золата, пот яго — ладан і сымірна.

Прэс ягоны — тымпан, ногі яго — кіпарысы.
Водар навокал — сандал, што з чэрслай ягоных выпарыўся.

Грудзі ягоныя — узвышшы гарнальжнага комплексу «Сіліч».
У першых радах манежу — людзі, якіх ён вылечыў,

Вогнішчы зь іхных мыліцаў гарыць у славу яму.
Позірк ягоны ваду зараджае і дасплювае хурму.

Падача яго — кубаметар газу ў беларускія вёскі...
...І семдзесяц пяць адсоткаў нябёсных амёлаў пяноць песні боскія,

І хірургі вяртаюць хабар, і бясплатна возяць таксісты,
І школьнікі на экспурсіях шыктуюцца парамі, як тэністы,

І школьнікі са скаліёзам перастаюць сутуліцца,
І Дэвіс п'е піва з кубка праста на вуліцы,

І ўсе міс краіны спружыніць сылінамі, нібы пантэры,
І маладыя сем'і знаходзяць у чыпсах крэдyt на кватэрны,
І бэтэ трансльюе ўручэннне Нобля ў простым этэры,
І спадарожнікі не выбухаюць больш у стратасфэры,

Калі ён выходзіць на хуткае пакрыццё,
Імгненны, як смерць, прыўкраснішы за жыццё.

АНДРЭЙ ХАДАНОВІЧ

МІКСТ

Зьбіраючы пары ў каўчэг, капітан быў, відаць, у сасіку — інакш запрасіў бы на борт беларускага тэнісіста і тэнісістку.

На гэтай зямлі кожны сам за сябе, у свайі персанальнай аблудзе, а мірныя беларусы гавораць: «мы — парныя людзі!»

Сусьвет на краі, ды яна — аптымістка, і ён — аптыміст, бо прывідна ўсё ў гэтым съвеце, і ёсьць толькі мікст.

Хай некаму хочацца ўсунуць два пальцы й дайжэй не вымаць іх з разэткі, ды ўсім, хто гаворыць, што выйсьця няма, яны кажуць, што ёсьць, і выходзяць да сеткі.

*Ён на beauty і яна на beauty,
пласобку б'юць і б'юць і б'юць іх,
ды калі яны ў пары,
яны робяць удары,
якіх не відаць на радары!*

Зірнуўшы на іншы бок корту са шкадаваннем і лёгкай агідаю, ён падае і выходзіць да сеткі, нібыта нерат закідае.

Ён падае другую падачу й выходзіць да сеткі наперад, нібыта другі раз закідае нерат.

Ён бы і трэці закінуў — і шчэ невядома, што ў нерат бы трапіла, калі ў ворагі не ўяўлі супраць трэцяй падачы падступнае правіла.

Яго мячык — як муха, што на ляту набывае вагу слана, асабліва калі ў кароткай сукенцы зь ім побач на корце яна.

*Ён на beauty і яна на beauty,
пласобку б'юць і б'юць і б'юць іх,
ды калі яны ў пары,
яны робяць удары,
якіх не відаць на радары!*

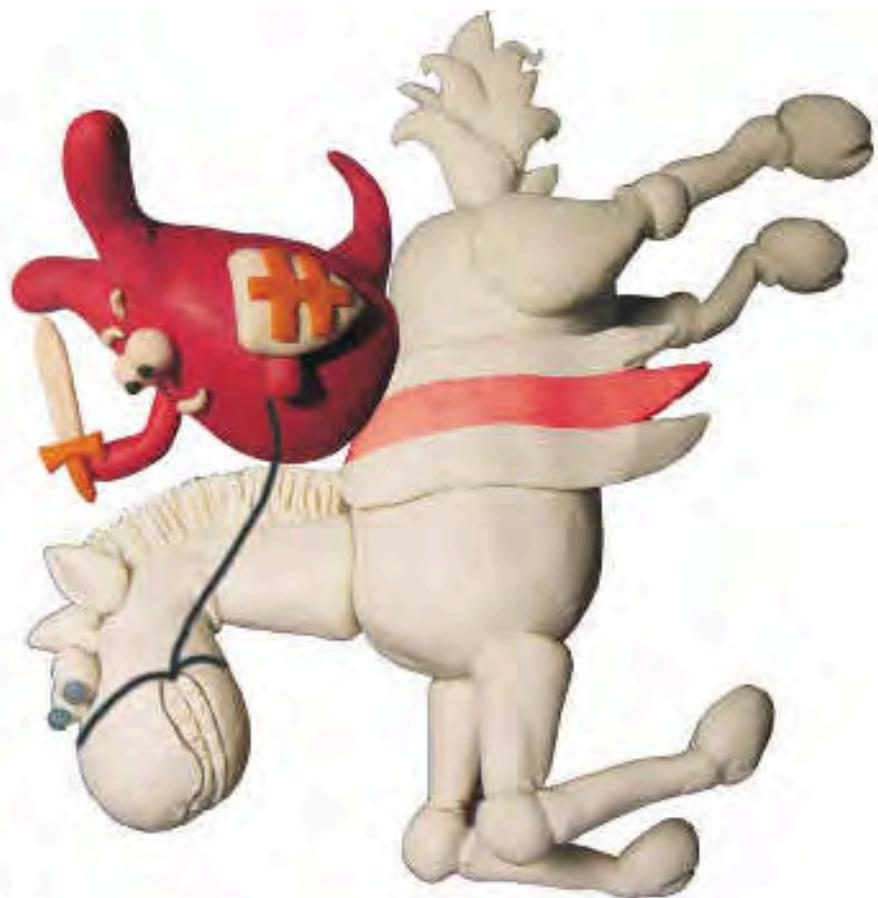
Хай зараз мільёны экранаў паказваюць іх паразу, мільёны пасьвеченых ведаюць: цуд не прыходзіць адразу.

І голуб апусьціца зь неба, нібы да каўчэга, і захвалююцца съведкі, убачыўшы мячык для трэцяй падачы, — і нашы зноў выйдзіць да сеткі.

У гэтай гульні не бывае канца, кожны ўдар — гэта новы пачатак, і, паглядзеўшы на карт, нашы малыцы інчай глядзяць на дзяўчатак.

І, ловячы позірк, дзяўчынка абуджаеца ад зімовае сълячки.
Хоць мама гаворыць: «няма чаго тут лавіць», яна ловіць і прыносіць хлопчыку мячыкі.

*Ён на beauty і яна на beauty,
пласобку б'юць і б'юць і б'юць іх,
ды калі яны ў пары,
яны робяць удары,
якіх не відаць на радары!*

Я за ворагам лячу
У пагоню съмела,
Съцяг узъняць вышэй хачу
Бел-чырвона-белы!

Востры, нібы джалла, меч
Съцісну я ў далоні -
Цмока хай прагоніць прэч
Родная “Пагоня”!

Я болей ня буду!

Капітан Танакаланд

<http://www.tanakaland.org>

14 лістапада
19.00

вялікая прэзэнтация
новага альбома гурту
«Нейра Дзюбелль»

Штазі

Клуб-рэстаран «Фартуна» (вул. Смаленская, 15),
т. 8-029-671-58-65

PHOTO BY MEDIANET

Майстры польскага плякату

Да 18 лістапада ў Нацыянальным музэі гісторы і культуры працуе выставка «Майстры польскага плякату» з фондаў галерэі Кшыштафа Дауда (Кракаў). На выставе прадстаўлены 70 плякатаў найбольш вядомых у Польшчы мастакоў, якія працуюць у розных кірунках і стылях.

Час гульні. Тэхна-арт

Ад 2 да 13 лістапада мастацкая галерэя «Ўніверситет культуры» працэнуе дасліжні беларускага Тэхна-арту. Сёлета «сваю гульню» прадстаўляюць Уладзімер Цэслер, Вадзім Качан, Андрэй Шчукін, Уладзімер Парфёнок, Даніел Парнюк, Аркадз Бірлыка, Аляксандар Шчэпетаў, Сяргей Стэльманак. Таксама «гуляюць у Тэхна-арте» маладыя мастакі: Сяргей Ждановіч, Алена Таборка, Тацяна Гомза,

Кацярына Марціновіч, Дзяніс Барсукоў, Марыя Пятровіч...

На выставе будуть прадстаўленыя работы ў наступных напрамках: 3D-анімацыя, камп'ютарная графіка, лічбавы мантаж, арт-екты.

Дарога дадому

У Нацыянальным мастацкім музэі да 10 лістапада праце выставка жывапісу і графікі Мікалая Селішчука.

Таксама да 5 лістапада можна наведаць выставу плякатаў Цэслера і Войчанкі.

Маркавец і Разанаў у «Добрых мыслях»

У мастацкай галерэі кафэтэрыя «Добрая мыслі» (вуліца Марілёўская, 12) адкрылася выставка канцептуальна-мастакскіх твораў Віктара Маркаўца і Алеся Разанава. Дэмантруюцца сумесныя работы аўтараў з сэрый «Ісві» і

«Функцыянальныя канцэксты». У першай частцы паказана мастацка-образнае даследаванне розных зъю: работы «Страх», «Сумненне», «Згодна», «Смага», «Разважанье», «Радасць», «Магчымасць» і «Смутак». Другая сэрыя — уласблівьне цераз сэнсавую, эмацыйную і вобразную пабудову мастацкіх твораў старжытных прылад працы: піла, сякера, рыдлёўка, серп. Апрача таго, на галерэі адкрылася выставка клясичнага станкавага жывапісу В.Маркаўца «Барвы жыцця», прымеркаваная да 60-годдзя мастака.

БелаПАН

Экспрэсія Ніды

У Музэі сучаснага мастацтва (пр. Скарыны, 47) да 20 лістапада працуе выставка «Экспрэсія Ніды» — працы мастакоў Літвы, Беларусі, Польшчы, Латвіі, Ресе, Украіны і Нямеччыны, прысьвечаная гэтаму маляўнічаму куточку Літвы.

«Запавет»

Шчасльвая трагікамэдыя Эміра Кустурыцы

Запавет (Zavet)

Сэрбія — Францыя, 2007. Каліяровы, 126 хв.

Рэжысэр: Эмір Кустурыца

Жанр: Трагікамэдыя

Прызы: Намінацыя на «Залатую галіну»
Кансага кінафесту

Адзнака: 7,5 (з 10)

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Хлопец Цана, ягоны дзядуля-вынаходнік і грудастая настайніца — апошнія жыхары закінутай вёскі. Аднойны дзядуля кажа, што памірае, і просіць, каб унук выканай запавет. Цану траба адправіцца ў горад, прадаць карову, а на атрыманыя гроши на-быць абраз. І галоўнае — Цана мусіць знайсці сабе жонку. Але ў горадзе пануе сэрбская мафія, ласая да чужых кароваў, абразы лёгка разбіваюцца ў бойках, а з жонкай, увогуле, вялікая проблема...

Кустурыца паставіў «Запавет» на адным дыгханні, у пералынку — каб падтрымка прадусарскі дэбют сваёй жонкі. Рэжысэр дакараюць, што стужка — занадта лёгкая, што засталося каміканьне замест мудрай горычы, што побыт стаўся павярхойна казкай.

Але ў гэтым і асалода.

Нястрымыні балканскі карнавал, дзе хаўтуры танцаць зь вясельлем, у паветры лётае беспрытульны цырк, а вясковая хата абсталіваная пэрыскопамі.

Месьцівец разбурае галавою будынак, тузін куляй з сыпіну не перашкаджаюць займацца любошчамі, а рулю пісталета лепей за ўсё адкусіць — і зжаваць. Гратэск Кустурыцы на мякы фолу. Але не ўспрымайце гэта ўсур'ёз. Усе падзеі ў карціне — гэта казка. Сыветная, нязмушаная, неабвязковая.

Карціна дэмантруеца ў «Доме кіно» ў межах праекту «Канаманія».

Андрэй Расінскі

КАНЦЭРТ

Графіci

6 лістапада (аўторак), 20.00
— сольны канцэрт Зымітра
Вайкошкевіча. Зав.Калініна,
16, т. 671-58-65.

ТЭАТРЫ

Купалаўскі тэатар

ранішня спектаклі

11 (ндз) — «Паўлінка».

малая сцэна

4 (ндз) — «Саламея».

5 (пн) — «Апельсінава віно».

8 (чц) — «Адчыніце Кантралёру».

9 (пт) — «Беларусь у фантастычных апавяданьнях».

Тэатар юнага гледача

10 (сб) — «Прыгоды Бібігона».

10 (сб) — «Апошняя дуэль».

10 (сб) — «Паліанна».

11 (ндз) — «Папялушка».

11 (ндз) — «Бармалей».

Андрэй Лянкевіч

Андрэй Лянкевіч

ВЫСТАВЫ

Кацярына Марціновіч, Дзяніс Барсукоў, Марыя Пятровіч...

На выставе будуть прадстаўленыя работы ў наступных напрамках: 3D-анімацыя, камп'ютарная графіка, лічбавы мантаж, арт-екты.

Дарога дадому

У Нацыянальным мастацкім музэі да 10 лістапада праце выставка жывапісу і графікі Мікалая Селішчука.

Таксама да 5 лістапада можна наведаць выставу плякатаў Цэслера і Войчанкі.

Маркавец і Разанаў у «Добрых мыслях»

У мастацкай галерэі кафэтэрыя «Добрая мыслі» (вуліца Марілёўская, 12) адкрылася выставка канцептуальна-мастакскіх твораў Віктара Маркаўца і Алеся Разанава. Дэмантруюцца сумесныя работы аўтараў з сэрый «Ісві» і

«Функцыянальныя канцэксты». У першай частцы паказана мастацка-образнае даследаванне розных зъю: работы «Страх», «Сумненне», «Згодна», «Смага», «Разважанье», «Радасць», «Магчымасць» і «Смутак». Другая сэрыя — уласблівьне цераз сэнсавую, эмацыйную і вобразную пабудову мастацкіх твораў старжытных прылад працы: піла, сякера, рыдлёўка, серп. Апрача таго, на галерэі адкрылася выставка клясичнага станкавага жывапісу В.Маркаўца «Барвы жыцця», прымеркаваная да 60-годдзя мастака.

БелаПАН

Экспрэсія Ніды

У Музэі сучаснага мастацтва (пр. Скарыны, 47) да 20 лістапада працуе выставка «Экспрэсія Ніды» — працы мастакоў Літвы, Беларусі, Польшчы, Латвіі, Ресе, Украіны і Нямеччыны, прысьвечаная гэтаму маляўнічаму куточку Літвы.

пра-бел / пра-съвет

Эсэістыка • Крытыка • Рэфлексіі

Прафэсар Шыбека: Беларусь трymаецца на ўзаемадапаўненіі «крусянай» ды «ліцьвінаў». Гутарка з доктарамі гісторычных навук	20
Храм-таямніца. Пра Сынкавіцкую царкву піша Сяргей Харэўскі 19	
Цыліндры ў модзе. Праектанты паставіліся да Менску як да ўскрайныі Масквы. Піша Iгар Байкоў	16
Iгар Чарняўскі: Мы выкарыстоўаем плян, распрацаваны ў 80-я.	
Андрэй Вашкевіч: Мінкульт ўзаконівае разбурэнні. Спрэчка вакол старой Горадні	22
Рымскае варэнне з Крэйдавых гор. Райскі куток на Нёмане з майго ранейшага жыцьця, засталіся адно ўспаміны... Піша Сяргей Астравец 24	
Дзесяць гадоў лягера за лісты да Джавахарлала Нэру. Лёс настаўніка з Карэлічыны варты раману з экранізацыяй. Піша Сямён Печанко	26

3 пачутага

* * *

— Пара канчаць з пропагандай гомасексуалізму на целевідзеніі. Ведзь галубыя ня могуць імець дзяцей і з эцім нада што-та дзелаць.

(з выступу дэпутата, прысьвеченага дэмографічнай бяспечнасці)

* * *

З маладых гадоў мяне цікавіла: ці ёсьць у нас нармальная сем'і? У пошуках я абыхай усю Беларусь.

(сацыёлаг-навуковец
аб пытаннях сям'і)

* * *

Гуртам добра й бацьку біць.

Зяць любіць узяць, а нявесты — гаўно на трэсцы.

Брат мой, а хлеб еж свой.

Брат любіць сястру багатую, муж жонку здаровую.

Добра сястрыцы ды з братам, як сёстры чацьвёрты, а браты год пяты.

Дзецы — на іх набядзеніі. Вырастуць, нідзе не падзенуцца.

Радня да паўдня.

Пачуеш гэткія прыказкі і прымаўкі, міжволі падумаеш — умелі нашыя продкі па-сапраўднаму цаніць сямейныя каштоўнасці.

Сабрала Тацяна Барысік, Магілёў

КАЛІ Б...

...моўныя рэформы былі выкліканы мінульым міністрам адукацыі і культуры.

Настаўніца: Радзькоў, я магу яшчэ зразумець поўнае няведаныя правапісу мяккага знаку. Аднак чаму, ты, савецкі піянэр, пішаши з слова «прэзыдэнт» ёз вялікай літары?! Гэта ж галоўны імпэрыяліст!

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

НЯНЯ

Шукаем нянячку для свай пуйтарагадовай дачкі на 3-4 гадзіны у будні дні. Графік наведання можа быць гнуткім па дамоўленасці. Патрабаванні: сумленасць, досвід працы з маленькімі дзеткамі, веданне беларускай мовы. Веданне гутарковай ангельскай, італьянскай і польскай мовы дарагімасць атрымашь больш высокую аплату. Аллаты пагадзінная. Звязацца: Алеся, +375-29-676-37-15

ВІТАНЬНІ

Віншую з Днём нараджэння дарагога чалавека Стасеню Жэню... Няхай жыцьце не прыносіць расчараваньня, а толькі сонца, горы і шум мора... Сябра Graf

ВІХАВАЦЕЛЬКА

Дэіцячаму саду №187 тэрмінова трэба беларускай мовай выкладаньня. Т.: 288-06-71, 403-15-35

ТАНЦЫ

Шукаю заняткі па танцах для дачкі 7 год ѿ беларускай мовай выкладаньня. Т.: 771-49-39. Алеся

ПРЫЙМАЧ

Шукаю прыймач, які дазволіў бы слухаць радыёстанцыі Эўропы, а таксама радыё «Свабода». Андрусь. anideas@tut.by

КВАТАРНА

Студэнтка, бяз скодных звычак здыме пакой да 60 у/а, чысціцю і своечасовую аплату гарантую. Т. (029) 275-39-58

ФАРСІ

Урокі фарсі. Весела і надоўга. Фацеме. 798-03-42

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву», прости падпішыце дамову. Дэталі — **старонка 17.**

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),

Янка Купала (1914—1915), А.Лукевіч,

У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Настя Бакшанская

шэф-рэдактар Андрэй Дынько

галоўны рэдактар Андрэй Скурко

мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі

заснавальнік Місцавы фонд выданья газеты «Наша Ніва»

выдавец Прыватае прадпрыемства «Суродзічы»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абязяжоўвае. 12 палос форматам

A2, 6 друк. арк. Друкаваны РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр.

Ф. Скарыны, 79. Рэдакцыя не ніксе адказнасць за змест рагільных абеліскі.

Кошт свабодны. Гаварыць на арэстраваныя прысьвічнага выданьня №581

ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзены Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Юрыйдичны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р

3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанку», Менск, код 764.

Наклад 2239. Газета выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 31.10.2007.

Замова № 5971.

Рэдакцыйны адрас: Ракасоўскага, 102-71.